

Úvod

Svatý otec Jan Pavel II. napsal v novém tisíciletí několik důležitých dokumentů. Protože jsou myšlenkově velice oslovující a zároveň povzbuzují k hlubšímu duchovnímu životu, rozhodl jsem se, že čtyři nejdůležitější zpracuji do myšlenek na každý den v roce. Celý dokument si lidé možná jen tak nepřečtou, ale věřím, že jednotlivými myšlenkami se rádi nechají oslovit. Původně jsem tyto myšlenky zpracovával pro naše společenství Fatym. Vždy po Ranních chválách zazněla jedna myšlenka. Nyní jsem se rozhodl, že tyto myšlenky nabídnu i ostatním. Přeji Vám, ať myšlenky Jana Pavla II. Vám pomáhají zajet opravdu na hlubinu duchovního života.

o.Nik

A o jaké dokumenty jde?

Novo millennio ineunte – apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000

(1.leden - 30.duben)

Rosarium Virginis Mariae – apoštolský list o modlitbě svatého růžence

(1.květen – 31.srpen)

Ecclesia de Eucharistia – encyklika o Eucharistii a jejím vztahu k církvi

(1.září – 9.listopad)

Mane nobiscum Domine – apoštolský list k roku eucharistie

(10.listopad – 31.prosinec)

LEDEN

- 1) Zajed' na hlubinu! Toto slovo dnes zaznívá pro nás a vyzývá nás k tomu, abychom si s vděčností připomínali minulost, odhodlaně žili přítomnost a s důvěrou se otevřeli budoucnosti: „Ježíš Kristus je stejný včera, dnes i navěky.“
- 2) Nesmíme opomenout povinnost vděčnosti za dary, které pro nás vykonal Bůh.
- 3) Naší povinností je především otevřít se s důvěrou budoucnosti, která nás čeká.
- 4) Křesťanství je milost, překvapení od Boha, který se nespokojil s tím, že stvořil svět a člověka, ale sestoupil ke svému tvoru a poté, co mnohokrát a mnoha způsoby mluvil “skrze proroky, v této poslední době promluvil k nám skrze svého Syna“ (Žid 1,1-2).
- 5) Uplynuly dva tisíce let, avšak zvěst, skrze kterou oznámil Ježíš v nazaretské synagóze ohromeným rodákům své poslání, zůstává více než kdy jindy plná života. Ježíš na sebe tehdy vztáhl Izaiášovo proroctví: „Dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli“ (Lk 4,21). Uplynuly dva tisíce let, ale útěchou hříšníkům, kteří potřebují milosrdenství – a kdo by je nepotřeboval? – je stále ono spásonosné „dnes“, které na kříži otevřelo brány Božího království kajícímu lotrovi: „Amen, pravím ti: Dnes budeš se mnou v ráji“ (Lk 23,43).

- 6) Křesťanství je náboženství zakotvené v dějinách! Vždyť přímo uprostřed dějin uzavřel Bůh smlouvu s Izraelem, a připravil tak narození Syna z lůna Panny Marie „v plnosti času“ (Gal 4,4).
- 7) Kristus vnímaný ve svém božském i lidském tajemství je základem a středem dějin, jejich smyslem a konečným cílem. Skrze něj, který je Otcovým Slovem a jeho obrazem, „bylo všechno stvořeno“ (Jan 1,3; srov. Kol 1,15).
- 8) Kristovo vtělení, jež vrcholí velikonočním tajemstvím a darováním Ducha svatého, je pulsujícím srdcem celých dějin, tajemnou hodinou, kdy se přiblížilo Boží království (srov. Mk 1,15) a vzklíčilo v našich dějinách jako semeno, z něhož vyroste velký strom (srov. Mk 4,30-32).
- 9) Když se díváme na mladé s jejich problémy a křehkostí vyplývající ze současné společnosti, máme tendenci k pesimismu. Jubileum mládeže nás ale přímo „vyvedlo z míry“ svým poselstvím, které vyjadřuje hlubokou touhu po autentických hodnotách, jejichž završením je Kristus. Není snad právě Kristus tajemstvím opravdové svobody a hluboké radosti v srdci? Není snad Kristus tím nejlepším přítelem a zároveň tím, kdo utváří každé opravdové přátelství? Je-li Kristus představen mladým lidem ve své pravé podobě, vnímají ho jako přesvědčivou odpověď a jsou schopni přijmou jeho poselství, přestože je náročné a poznamenané křížem.
- 10) Jde-li o Boží království, není čas ohlížet se nazpět a už vůbec ne oddávat se lenosti.
- 11) Naše doba je dobou neustálého pohybu, který někdy přechází až ve shon s rizikem, že budeme „něco dělat jen abychom něco děláli“. Musíme odolat tomuto pokušení snahou nejprve „být“ a teprve potom „dělat“.
- 12) Současní lidé, možná ne vždy vědomě, vyžadují od dnešních věřících, aby jim nejen vyprávěli o Kristu, nýbrž aby jim ho v jistém smyslu „ukázali“.
- 13) Naše svědectví by bylo nesnesitelně ubohé, pokud bychom nebyli my těmi prvními, kteří kontemplují Kristovu tvář. Náš pohled musí být víc než kdy jindy upřen na Pánovu tvář.
- 14) Kontempace Pánovy tváře se musí inspirovat v první řadě tím, co o něm říká Písmo svaté. Písmo je totiž od začátku až do konce proniknuto jeho tajemstvím, skrytě naznačeným ve Starém zákoně a plně zjeveným v Novém zákoně, takže svatý Jeroným volá: „Neznalost Písma je neznalost Krista.“ Zůstaňme pevně zakotveni v Písmu svatém a otevřme se působení Ducha svatého, jenž je původcem oněch textů – a svědectví apoštolů, kteří se setkali s živým Kristem, se Slovem života, viděli ho na vlastní oči, slyšeli ho na vlastní uši a dotýkali se ho svými rukama (srov. 1 Jan 1,1).
- 15) Prostřednictvím apoštolů k nám přichází vidění víry podložené přesným historickým svědectvím. Je to svědectví pravdivé, které nám evangelia bez ohledu na jejich složitý vznik, a především původně katechetický záměr jejich autorů, předávají v plně důvěryhodné podobě.
- 16) Evangelia ve skutečnosti nechtějí být kompletním Ježíšovým životopisem, sepsaným podle zásad současných historických věd. Tvář Ježíše Nazaretského z nich přesto vychází s jistým dějinným základem, neboť evangelisté se snaží o to, aby ji představili na základě věrohodných svědectví (srov. Lk 1,3) a dostupné dokumenty jsou podrobeny bdělému rozlišování ze stran církve.
- 17) V síle svědectví shůry, s vědomím, že právě on je „milovaným synem“ (Lk 3,22), začíná Ježíš hlásat příchod Božího království a skrze slova a znamení milosti a milosrdenství objasňuje jeho nároky a moc.
- 18) „Když učedníci viděli Pána, zaradovali se“ (Jan 20,20). Tvář, kterou apoštolové kontemplovali po vzkříšení, byla tatáž jako tvář Ježíše, s nímž prožili tři roky. On je nyní přesvědčuje o překvapující pravdivosti svého nového života a ukazuje jim „ruce a bok“ (Jan 20,20).
- 19) Uvěřit jistě nebylo snadné. Emauzští učedníci uvěřili až po namáhavém duchovním pochodu (srov. Lk 24,13-35). Apoštol Tomáš uvěřil až poté, co viděl zázrak (srov. Jan 20, 24-29).
- 20) I když se apoštolové s Ježíšem setkávali a mohli se ho dotýkat, přesto pouze víra jim pomáhá plně pochopit, kým Ježíš je.
- 21) K Ježíši není možné dojít jinak než cestou víry, jejíž základní podobu nám evangelium představuje ve známé události u Césareje Filipovy (srov. Mt 16,13-20). Ježíš jakoby hodnotí své poslaní a ptá se svých učedníků, za koho jej pokládají „lidé“. Dostává tuto odpověď: „Jedni za Jana Křtitele, druzí za

- Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků.“ Je to jistě odpověď vznešená, ale dosud vzdálená - a jak - od pravdy. Lidé už jasně vnímají náboženskou výjimečnost tohoto mistra, který hovoří úchvatně, nedokáže jej však zařadit výše než Boží muže, kteří poznamenali dějiny Izraele.
- 22) Ve skutečnosti je Ježíš někým zcela jiným, než za koho ho pokládali „lidé“. Právě tento poslední krok poznání, jenž se dotýká samého středu jeho osoby, očekává Ježíš od „svých“ učedníků: „A za koho mě pokládáte vy?“ (Mt 16,15). Pouze víra, kterou vyznal Petr a s ním církev všech časů, jde až k jádru samotných hlubin tajemství a dotýká se jich: „Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha!“ (Mt 16,16).
- 23) K plné kontemplaci Pánovy tváře nemůžeme dojít svými vlastními silami, ale musíme se nechat vést milostí. Pouze zkušenost ztišení a modlitby otevírá vhodný horizont, v němž se může rozvinout a dozrát opravdové, odpovídající a autentické poznání tajemství, jehož vrcholným vyjádřením je zvěst evangelisty Jana: „A slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Viděli jsme jeho slávu, slávu jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy“ (Jan 1,14).
- 24) Ježíš je pravý Bůh a pravý člověk! Stejně jako apoštola Tomáše zve Ježíš neustále celou církev, aby se dotkla jeho ran, a poznala tak jeho plné lidství, přijaté od Marie, vydané na smrt a proměněné ve vzkříšení. Stejně jako Tomáš, i církev se klaní před Vzkříšeným, který se jí představuje v plnosti své božské záře, a neustále volá: „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20,28).
- 25) „Hospodine, hledám tvou tvář“ (Ž 27,8). Tato starodávná žalmistova touha nemohla dojít lepšího a překvapivějšího vyslyšení než v kontemplaci Kristovy tváře. V něm nás Bůh skutečně požehnal a „ukázal nám svou jasnou tvář“ (srov Ž 66,3). A protože je Kristus Bůh i člověk, zjevuje nám také autentickou lidskou tvář a plně odhaluje člověka jemu samotnému.
- 26) Pouze díky tomu, že se Boží Syn stal vpravdě člověkem, se člověk může v něm a skrze něho skutečně stát synem Božím.
- 27) Ježíš si plně uvědomuje svůj jedinečný vztah s Bohem – vztah Syna.
- 28) Ježíš nemá žádné pochybnosti ve vědomí o sobě samém: „Otec je ve mně a já v Otci“ (Jan 10,38).
- 29) Jakkoliv je oprávněné tvrzení, že Ježíš díky své lidské přirozenosti rostl „moudrostí, věkem i oblibou u Boha i u lidí“ (Lk 2,49) a podobně se rozvíjelo i lidské vědomí o jeho tajemství až k plnému vyjádření oslaveného lidství, je také nepochybné, že už během své historické existence si Ježíš uvědomoval, že je Synem Božím. Jan to silně podtrhuje a tvrdí, že právě proto byl Ježíš odmítnut a odsouzen: snažili se ho zabít „nejen že rušil sobotu, ale také že nazýval Boha svým vlastním otcem a stavěl se tak Bohu naroveň“ (Jan 5,18).
- 30) V Getsemanech a na Golgotě je Ježíšovo lidské vědomí podrobno té nejtvrďší zkoušce. Avšak ani drama utrpení a smrti nedokáže narušit jeho jasné vědomí, že je Synem nebeského Otce.
- 31) Ježíš proto, aby vrátil člověku Otcovu tvář, musel lidskou tvář nejen přijmout, ale obtížit se dokonce „tváří“ hříchu. „S tím, který byl bez hříchu, jednal Bůh kvůli nám jako s největším hříšníkem (doslova jako s hříchem), abychom my skrze něho byli spravedliví u Boha“ (2 Kor 5,21).

ÚNOR

- 1) Ježíšovo zvolání na kříži neprozrazuje úzkost zoufalce, nýbrž modlitbu Syna, který v lásce nabízí svůj život Otci pro spásu všech lidí. Zatímco se ztotožňuje s naším hříchem, opuštěný od Otce, se zcela svěřuje do Otcových rukou. Jeho oči jsou i nadále upřeny na Otce.
- 2) Právě pro své poznání a svou zkušenost s Otcem, kterou má jen Syn, vidí i v temném okamžiku kříže zcela jasně tíhu hříchu a trpí tím. Jen on, který vidí Otce a plně se z něj raduje, až do dna zakouší, co znamená odolávat hříchem jeho lásce. Jeho utrpení mnohem více než tělesné je strašnou bolestí duše.
- 3) Ježíš prožíval na kříži zároveň hluboké spojení s Otcem, jenž je svou podstatou zdrojem radosti a blaženosti, i agónii vrcholící ve výkřiku opuštěnosti. Spoluexistence těchto dvou zdánlivě neslučitelných dimenzí je zakotvena přímo v nevyzpytatelné hlubině jednoty božské a lidské přirozenosti.

- 4) Tajemství víry nám může pomoci pochopit dědictví prožité teologie světců, a to pro zvláštní osvícení, které někteří z nich obdrželi od Ducha svatého, nebo dokonce skrze osobní prožitek hrozných stavů zkoušky, které mystická tradice označuje jako „temnou noc“. Světci nezřídka prožívali něco podobného tomu, co zakusil Ježíš na kříži, kde se paradoxně spojila blaženost a bolest.
- 5) V Dialogu s Boží Prozřetelností ukazuje Bůh Otec Kateřině Sienské, jak může být ve svatých duších radost a utrpení zároveň. „A duše dál setrvává v blaženosti a v bolesti: v bolesti kvůli hříchům bližního a v blaženosti pro spojení s láskou, již přijala do svého nitra a pro náklonnost k ní. Tyto duše následují neposkvrněného Beránka, mého jednorozeného Syna, který na kříži prožíval blaženost a bolest zároveň.“
- 6) Terezie z Lisieux prožívá svou agónii ve spojení s agónií Ježíšovou, a tak sama na sobě ověřuje paradox zároveň blaženého i sklíčeného Ježíše: „V Olivové zahradě se náš Pán těšil ze všech rozkoší svatě Trojice a jeho agónie nebyla proto přece méně krutá. Je to tajemství, ale ujišťuji vás, že z toho něco chápu, protože to sama zakouším.“
- 7) Základem církevního chápání Kristova vědomí je vyprávění evangelistů, kdy připomínají, že Ježíš přes svou propastnou bolest umírá s prosbou za odpuštění pro své vrahy a vyjadřuje Otci svou nekonečnou synovskou oddanost: „Otče, do tvých rukou poručím svého ducha“ (Lk 23,46).
- 8) V Kristově zkrvavené tváři se skrývá Boží život. Ona nabízí spásu celému světu.
- 9) Kontemplace Kristovy tváře se nesmí zastavit u obrazu Ukřižovaného. On byl vzkříšen! Pokud by tomu tak nebylo, bylo by marné naše kázání a byla by prázdná vaše víra (srov. 1 Kor 15,14).
- 10) Vzkříšení bylo Otcovou odpovědí na Ježíšovu poslušnost, jak připomíná list Židům: „V době, kdy jako člověk žil na zemi, přednesl s naléhavým voláním a se slzami vroucí modlitby k tomu, který měl moc ho od smrti vysvobodit, a byl vyslyšen pro svou úctu k Bohu. Ačkoliv to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti. Když tak dokonal své dílo, stal se příčinou věčné spásy pro všechny, kteří ho poslouchají“ (Žid 5,7-9).
- 11) Na vzkříšeného Krista hledí církev. Hledí na něj, když se vydává po Petrových stopách, který zaplakal nad svým zapřením; pak se znovu vrátil na pravou cestu a s pochopitelným rozechvěním vyznal Kristu svou lásku: „Ty víš, že tě miluji“ (Jan 21,15.17). Hledí na Krista, když se přidává k Pavlovi, který ho potkal na cestě u Damašku a byl jím ohromen: „Pro mě život je Kristus a smrt ziskem“ (Flp 1,21).
- 12) Církev znovu prožívá události po dvou tisících letech, jako by se odehrály dnes. Coby nevěsta kontemplanuje v Kristově tváři svůj poklad a svou radost. Jak sladká je vzpomínka na Ježíše, pramen opravdové radosti srdce! Posílena touto zkušeností se církev dnes znovu vydává na cestu, aby na počátku třetího tisíciletí zvěstovala světu Krista: On je „stejný včera, dnes i na věky“ (Žid 13,18).
- 13) „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!“ (Mt 28,20). Tato jistota doprovázela církev po dva tisíce let. Z ní máme čerpat nový elán pro křesťanský život, ona se má stát dokonce tvůrčí silou na naší cestě.
- 14) S vědomím, že Vzkříšený je přítomen uprostřed nás, si dnes pokládáme tutéž otázku, kterou se v Jeruzalémě obrátili na Petra ti, kdo slyšeli jeho první kázání bezprostředně po seslání Ducha svatého: „Co máme dělat?“ (Sk 2,37). Ptáme se s optimismem plným důvěry, nepodceňujeme však problémy.
- 15) Nepodléháme naivní představě, že by pro řešení velkých problémů dnešní doby mohlo existovat nějaké zaklínadlo. Ne, nezachrání nás nějaké zaklínadlo, nýbrž Osoba a jistota, kterou přináší: Já jsem s vámi!
- 16) Perspektivou, kterou by se měla ubírat veškerá pastorační činnost, je svatost. Poukazovat na svatost zůstává víc než kdy jindy pastoračně nezbytné.
- 17) Vytvořit pastorační plán ve znamení svatosti přináší velmi závažné důsledky. Znamená to vyjádřit přesvědčení, že je-li křest opravdovou vstupní branou do Boží svatosti skrze začlenění do Krista a přebývání v jeho Duchu, bylo by tedy naprosto nesmyslné spokojit se s polovičatým životem, prožívaným podle minimalistické etiky a povrchní zbožnosti.

- 18) Ptát se katechumena „Chceš přijmout křest?“ znamená zároveň otázku: „Chceš se stát svatým?“ Znamená to dodat jeho cestě radikálnosti Horského kázání: „Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5,48).
- 19) Ideál dokonalosti není možné vykládat jako nějakou mimořádnou cestu uskutečnitelnou pro několik „généů svatosti“ Cesty svatosti jsou různé a uzpůsobené povolání každého člověka.
- 20) Nastal čas, kdy je třeba všem pokřtěným přesvědčivě předložit „vysokou míru“ běžného křesťanského života: tímto směrem musí vést život celého křesťanského společenství a křesťanských rodin.
- 21) Cesty svatosti jsou osobní a vyžadují opravdovou pedagogiku svatosti, schopnou přizpůsobit se životnímu stylu jednotlivých osob. Tato pedagogika musí spojit bohatství pozvání, adresované všem pokřtěným, s tradičními metodami osobní a skupinové pomoci i s novými formami, které nabízejí církvi uznaná sdružení a hnutí.
- 22) Pedagogika svatosti vyžaduje, aby křesťanství vynikalo v první řadě uměním modlitby.
- 23) Modlitbu není možné považovat jen za něco samozřejmého. Je nezbytné učit se modlit a stále nově odporovat toto umění od samotného božského Mistra, stejně jako to dělali první učedníci: „Pane, nauč nás modlit se“ (Lk 11,1).
- 24) V modlitbě se rozvíjí dialog s Kristem, který nás činí jeho nejbližšími přáteli: „Zůstaňte ve mně a já zůstanu ve vás“ (Jan 15,4). Tato vzájemnost je samotnou podstatou, duší křesťanského života, nezbytnou podmínkou jakékoliv autentické pastorační činnosti. V našem nitru ji působí Duch svatý a ona nás skrze Krista a v Kristu uschopňuje kontemplantovat tvář Boha Otce.
- 25) Osvojit si trinitární logiku křesťanské modlitby a plně ji prožívat především v liturgii, jež je vrcholem a zdrojem života církve, ale i života osobního, je tajemstvím opravdu žitého křesťanství, které se nemusí obávat budoucnosti, protože se neustále vrací ke svým zdrojům a v nich se obnovuje
- 26) My, kdo jsme dostali milost víry v Krista, Spasitele světa, jenž nám zjevuje Otce, máme povinnost ukázat, do jaké hloubky může člověka přivést vztah k němu.
- 27) Modlitba, coby skutečný dialog lásky, může člověku dovolit, aby se stal vlastnictvím milovaného Božího Syna, vnímal dotyk Ducha svatého a v synovské důvěře spočinul na Otcově srdci.
- 28) Cesta modlitby je podepřena Boží milostí, zároveň však vyžaduje silné duchovní nasazení a zná i bolestná očišťování („temná noc“). Vede ale v nejrůznějších možných podobách k nevyslovitelné radosti, kterou mystikové prožívali jako „snoubenecké sjednocení“.

BŘEZEN

- 1) Naše křesťanské společenství se musí stát autentickými školami modlitby, v nichž se setkání s Kristem nevyjadřuje pouze jako prosba o pomoc, ale také jako díkůvzdání, chvála, klanění, kontemplanace, naslouchání, citové vzplanutí až k opravdové „zamilovanosti“.
- 2) Intenzivní modlitba člověku nebrání v plném nasazení ve světě: otevírá srdce Boží lásce, otevírá je také lásce bratrské a uschopňuje ke spoluvytváření dějin podle Božího záměru.
- 3) K modlitbě jsou v první řadě zváni ti věřící, kteří byli obdarováni povoláním k životu ve zvláštním zasvěcení; to je samo o sobě činí připravenější ke kontemplativní zkušenosti, a je proto důležité, aby ji velkoryse rozvíjeli.
- 4) Bylo by mylné se domnívat, že obyčejní křesťané se mohou spokojit s povrchní modlitbou, která nemůže naplnit jejich život. Zvláště tváří v tvář četným zkouškám, kterým vystavuje dnešní svět jejich víru, stávali by se nejen křesťany vlažnými, ale „riskujícími“. Riskovali by, že se jejich víra postupně oslabí, a nakonec by se možná nechali okouzlit nějakou „náhražkou“ alternativních náboženských směrů nebo přímo nejroztodivnějšími formami pověry.
- 5) Výchova k modlitbě se musí stát základním pilířem jakéhokoliv pastoračního programu.
- 6) Největší úsilí je nutno vkládat do liturgie, vrchol, k němuž směřuje činnost církve a zároveň zdroj, z něhož vyvěrá veškerá její síla. Ve 20. století a zvláště po koncilu křesťanské společenství velmi

vyrostlo v tom, jak slaví svátosti a v první řadě eucharistii. Je třeba klást na tento rozměr i nadále velký důraz, zvláště na nedělní mši svatou a na to, abychom celou neděli vnímali jako zvláštní den víry, den vzkříšeného Pána a den seslání Ducha svatého - jako opravdové každotýdenní Velikonoce.

- 7) Už dva tisíce let je křesťanské vnímání času poznamenáno památkou onoho „prvního dne po sobotě“ (Mk 16,2.9; Lk 24,1; Jan 20,1), kdy vzkříšený Kristus přinesl apoštolům dar pokoje a Ducha svatého (srov. Jan 20, 19-23). Pravda o Kristově vzkříšení je základním pilířem křesťanské víry (srov. 1 Kor 15,24), událost stojící ve středu tajemství času, předzvěst posledního dne, kdy Kristus znovu přijde ve slávě.
- 8) Nevíme, co nám chystá toto nové tisíciletí, máme však jistotu, že pevně zůstane v rukou Krista, „Krále králů a Pána pánů“ (Zj 19,16); právě oslavou Velikonoc, a to nejen jednou za rok, ale každou neděli, bude církev každé budoucí generaci ukazovat to, co tvoří základ dějin, tajemství, k němuž se vztahuje počátek i konečný úděl celého lidstva.
- 9) Účast na eucharistii je pro každého pokřtěného opravdovým jádrem neděle: nezvratný závazek, který není možné prožívat jen jako plnění povinnosti, nýbrž jako nenahraditelnou součást opravdu uvědomělého a věrného křesťanského života.
- 10) V mnohých částech světa křesťané buď jsou nebo brzy budou „malým stádcem“ (Lk 12,32). S mnohem větší intenzitou a často v podmínkách osamělosti a s různými obtížemi proto musí dosvědčovat specifické prvky své vlastní identity. Jedním z nich je povinnost účastnit se každou neděli mše svaté.
- 11) Nedělní eucharistie shromažďuje každý týden křesťany jako Boží rodinu kolem stolu Slova a Chleba života, čímž se také stává nejpřirozenější obranou proti rozptýlenosti.
- 12) Eucharistie je přednostním místem, kde se zvěštuje a rozvíjí společenství. Prostřednictvím slavení eucharistie se den Páně stává zároveň dnem církve, která pak může účinně působit jako svátost jednoty.
- 13) Žádám novou pastorační odvahu, aby křesťanská společenství dokázala v rámci své běžné pedagogiky vhodně a účinně nabídnout věřícím svátost smíření. Je třeba znovu objevit Krista jako toho, v němž nám Bůh zjevuje své soucitné srdce a skrze něhož nás se sebou plně usmíruje. Právě tuto Kristovu tvář je třeba nově poznat prostřednictvím svátosti pokání, jež je pro každého křesťana obvyklou cestou, jíž dosahuje odpuštění a prominutí těžkých hříchů, jichž se dopustil po křtu.
- 14) Nesmíme se vzdát tváří v tvář současné krizi! Pánovy dary - a svátosti patří k těm nejvzácnějším - přicházejí od toho, který dobře zná srdce člověka a je Pánem dějin.
- 15) Bůh chce, abychom spolupracovali s jeho milostí, a proto nás zve, abychom do své služby pro Boží království vložili všechny své rozumové i praktické schopnosti. Ale běda když zapomeneme, že „bez Krista nemůžeme dělat nic“ (srov. Jan 15,5).
- 16) V modlitbě si neustále uvědomujeme, že všechno závisí na Kristu, na vztahu k němu, na vnitřním životě a na svatosti. Nesmíme se divit, že kdykoliv se tento princip nerespektuje, nemají pastorační projekty úspěch a zanechávají v srdci člověka pouze pocit neuspokojení.
- 17) Primát svátosti a modlitby je možný pouze na základě obnoveného naslouchání Božímu slovu.
- 18) Žít se Božím slovem, abychom byli „služebníky Slova“ v nasazení pro evangelizaci: to je bezesporu přednostní úkol pro církev nového tisíciletí.
- 19) V našem nitru je třeba znovu probudit původní nadšení a nechat se oslovit žářem kázání apoštolů po Letnicích. Musíme znovu prožít to, co cítil svatý Pavel, když volal: „Běda, kdybych nehlásal evangelium!“ (1 Kor 9,16).
- 20) Kdo se skutečně setkal s Kristem, nemůže si to nechat pro sebe, ale musí o tom hlásat druhým. Je třeba nového apoštolského nadšení, které bude každodenním stylem života celých společenství i jednotlivých skupin křesťanů.
- 21) Kristus má být s důvěrou představen všem lidem, aniž bychom skrývali nejradikálnější požadavky evangelní zvěsti. Musíme jít vstříc požadavkům všech s ohledem na citlivost, jazyk, stejně jako to

dělal svatý Pavel, který píše: „Pro všechny jsem se stal vším, abych stůj co stůj zachránil alespoň některé“ (1 Kor 9,22).

- 22) Příklad svědků víry nám ukazuje a připravuje cestu do budoucnosti. Naším úkolem je pouze vydat se s Boží pomocí v jejich stopách.
- 23) „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem.“ Pokud jsme skutečně zahleděni na Kristovu tvář, náš pastorační plán se bude zakládat na „novém přikázání“, které nám on sám dal: „Jak jsem já miloval vás, tak se navzájem milujte vy.“
- 24) Společenství je plodem a projevem té lásky, která prýští ze srdce věčného Otce a přichází k nám skrze Ducha, kterého nám dává Ježíš (srov. Řím 5,5), aby z nás všech utvořil „jedno srdce a jednu duši“ (Sk 4,32).
- 25) Skrze uskutečnění společenství lásky se církev ukazuje jako svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.
- 26) Pánova slova na téma společenství lásky jsou natolik přesná, že v žádném případě není možné snižovat jejich význam. I v novém století bude církev pro svůj život potřebovat mnoho věcí; pokud však bude chybět láska, vše ostatní bude zbytečné. Apoštol Pavel nám připomíná ve své velepisni lásky: I kdybychom mluvili lidskými i andělskými jazyky a měli víru schopnou „hory přenášet“, ale neměli bychom lásku, nebylo by to k ničemu (srov. 1 Kor 13,2).
- 27) Láska je srdcem církve, jak o tom svědčí sv. Terezie z Lisieux: „Pochopila jsem, že církev má srdce a že toto srdce hoří láskou. Pochopila jsem, že jenom láska udržuje údy církve v činnosti. Pochopila jsem, že láska v sobě obsahuje všechna povolání, že láska je všechno.“
- 28) V začínajícím tisíciletí před námi stojí velký úkol: Chceme-li být věrní Božímu plánu a zároveň odpovédět na hluboké touhy světa, musíme učinit církev domovem a školou společenství.
- 29) Dříve než začneme plánovat konkrétní iniciativy, je třeba rozvinout spiritualitu společenství a dovolit jí, aby se stala formačním základem všude tam, kde se formují lidé:
 - a) Spiritualita společenství znamená v první řadě obrátit srdce k tajemství Trojice, která v nás přebývá a jejíž jas máme zachytit také na tvářích bližních, žijících kolem nás.
 - b) Spiritualita společenství znamená také schopnost vnímat v rámci hluboké jednoty tajemného těla církve každého bratra ve víře jako někoho, kdo „mi patří“, abychom dokázali sdílet jeho radosti i utrpení, vytušit jeho přání, postarat se o jeho potřeby, nabídnout mu opravdové a hluboké přátelství.
 - c) Spiritualita společenství znamená schopnost vidět v druhém především to pozitivní, abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar.
 - d) Spiritualita společenství je umění „vytvořit prostor“ bratru tím, že poneseme břemena jeden druhého (srov. Gal 6,2) a budeme čelit sobeckému pokušení, které na nás neustále útočí a vyvolává soupeření, kariérismus, nedůvěru a žárlivost.
- 30) Nedělejme si iluze: bez duchovní snahy čelit sobeckému pokušení by vnější nástroje společenství nebyly k ničemu. Staly by se bezduchými strukturami, spíše maskami, které společenství jen předstírají, než že by byly cestou k jeho vyjádření a růstu.
- 31) Prostor společenství je třeba vytvářet a rozšiřovat každý den a na všech úrovních života každé místní církve. Společenství musí vyzařovat ze vztahů mezi biskupy, kněžími a jáhny, mezi duchovními pastýři a celým Božím lidem, mezi kněžími a řeholníky i mezi církevními sdruženími a hnutími.

DUBEN

- 1) Jednota církve neznamena uniformitu, ale organickou integraci všech oprávněných rozdílů. Je to spojení různých údů v jediném těle, v jediném Kristově těle (srov. 1 Kor 12,12). Je tudíž nezbytné, aby církev třetího tisíciletí podněcovala všechny pokřtěné a biřmované k tomu, aby poznávali a přijímali svou zodpovědnost za život církve.
- 2) Velkokorysé úsilí je třeba věnovat – především vytrvalou modlitbou k Pánu žně (srov. Mt 9,38) – rozvoji povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu. Tato otázka má zásadní dopad na život církve

po celém světě, v některých odedávna křesťanských zemích přerostla v drama způsobené změnou společenské situace a zvlažněním ve víře vyvolané konzumismem a sekularismem.

- 3) Je nezbytné a naléhavé rozvinout pastorační věnovanou povolání, která by pronikla do farností, výchovných center i rodin a vedla k pozornějšímu zamyšlení nad základními životními hodnotami; jejím výsledkem je odpověď, kterou má každý reagovat na Boží povolání, zvláště vyzývá-li k úplnému darování sebe sama a svých sil ve prospěch Božího království.
- 4) Bude třeba stále lépe objevovat především povolání laiků, kteří mají „hledat Boží království tím, že se zabývají časnými věcmi a upravují je podle Boha“ a „plnit v církvi i ve světě svůj podíl, když se snaží evangelizovat a posvěcovat lidi“.
- 5) Pro všechny se dnes znovu ozývá náročné a stále platné napomenutí apoštola Pavla: „Nezhášejte oheň Ducha, nepodceňujte dar promlouvání z vnuknutí, ale všechno zkoumejte, a co je dobré, toho se držte.“
- 6) Zvláštní pozornost musí být věnována pastorační rodinného života, jejíž důležitost je zesílena současnou širokou a radikální krizí této základní instituce. V křesťanském pohledu na manželství odpovídá vztah mezi mužem a ženou, který je vzájemný a úplný, jedinečný a nerozlučitelný, původnímu Božímu plánu, jenž byl v průběhu dějin zamlžen „tvrdostí srdce“. Kristus jej však přišel obnovit v jeho původní kráse tím, že nám zjevil, jaký plán měl Bůh „od počátku“ (Mt 19,8).
- 7) V manželství povýšeném na svátost je vyjádřeno „velké tajemství“ Kristovy lásky k jeho církvi (srov. Ef 5,32).
- 8) Je nutné, prostřednictvím stále úplnější evangelijní výchovy pomáhat křesťanským rodinám, aby vydávaly přesvědčivé svědectví o tom, že je možné žít manželství v plném souladu s Božím záměrem a s opravdovými požadavky člověka: požadavky manželů a především tak zranitelného života dětí. Samotné rodiny si musí stále více uvědomovat, že svým dětem mají věnovat pozornost a stát se aktivními činiteli církve v oblasti jejich práv.
- 9) Církev, jakožto Kristovo tělo, jehož jednotu vytváří dar Ducha svatého, je nerozdělitelná. K rozdělení dochází v průběhu dějin, ve vztazích mezi dětmi církve jakožto důsledek lidské křehkosti při přijímání daru, který neustále přichází od Krista-Hlavy do jeho mystického těla.
- 10) Ježíšova modlitba ve večeradle – „Jako ty, Otče, ve mně, a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás“ (Jan 17,21) – je zjevením a prosbou současně. Zjevuje nám jednotu Krista s Otcem jako zdroj jednoty církve a neustálé obdarování, které v něm bude církev tajemně přijímat až do konce času.
- 11) Kristova modlitba nám připomíná, že dar jednoty je třeba stále lépe přijímat a rozvíjet. Prosba „ut unum sint“ (aby byli jedno) je zároveň příkazem, který zavazuje, silou, která povzbuzuje, zdravou výtkou pro naši lenost a pro příliš uzavřené srdce. Důvěra v dosažení plné a viditelné jednoty všech křesťanů i v časných dějinách nespočívá v našich schopnostech, nýbrž v Kristově modlitbě.
- 12) Je třeba rozvíjet ekumenický dialog. Teologická konfrontace základních bodů křesťanské víry a morálky, spolupráce v lásce a především silný ekumenismus svatosti, to vše s Boží pomocí jistě přinese v budoucnosti své plody. Zatím s důvěrou pokračujme ve společné cestě s touhou po dni, kdy všichni Kristovi učedníci bez výjimky budou moci společně zpívat mocným hlasem: „Hle, jak je dobré a jak milé, když bratři bydlí pospolu“ (Ž 133,1).
- 13) Ze společenství uvnitř církve se Boží láska svou povahou otevírá všeobecné službě a vede nás k činným a konkrétním projevům lásky ke každému lidskému tvor.
- 14) V začínajícím století a tisíciletí se teprve projeví – a doufejme, že velmi účinně – k jaké velkorysosti se dokáže vystupňovat křesťanská láska k těm nejhudším. Pokud opravdu stavíme na kontemplaci Krista, budeme ho moci rozeznat především ve tvářích těch, s nimiž se on sám ztotožnil: „Měl jsem hlad a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň a dali jste mi napít; byl jsem na cestě a ujali jste se mě, byl jsem nahý a oblékli jste mě; byl jsem nemocen a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení a přišli jste ke mně“ (Mt 25,35-36). To není pouhá pozvánka ke skutkům lásky, ale lekce kristologie, která osvětluje Kristovo tajemství. Podle této stránky evangelia – o nic méně než podle kritéria pravověrnosti – měří církev svou věrnost jako Kristovy snoubenky.

- 15) Nesmíme zapomenout, že ze své lásky nesmíme nikoho vylučovat, protože svým vtělením se Boží Syn jistým způsobem spojil s každým člověkem. Z jednoznačných slov evangelia víme, že v chudých je Kristus přítomen zvláštním způsobem, a proto se má církev přednostně zaměřit právě na ně. Skrze tuto prioritu lze svědčit o Boží lásce, prozřetelnosti a milosrdenství, a tím rozsévat v dějinách lidstva semena Božího království, která přinesl sám Ježíš, když ve svém pozemském putování vycházel vstříc všem, kdo za ním přicházeli se všemi svými duchovními i hmotnými potřebami.
- 16) Chudoba se může donekonečna rozšiřovat, pokud ke klasickým projevům přidáme nové projevy chudoby, jež často zasahují oblasti a kategorie lidí s dostatečným ekonomickým potencíonálem, kteří jsou ale vystaveni zoufalství nihilismu, pokušení drogy, opuštěnosti v pokročilém věku nebo v nemoci, upírání práv nebo sociální nespravedlnosti. Když křesťan pozoruje tuto situaci, musí se naučit vyznat svou víru v Krista tím, že vyčte výzvu, kterou Kristus vysílá ze světa chudoby. Je třeba navázat na tradici křesťanské lásky, která se tolikrát projevila v uplynulých dvou tisíciletích, i když od nás dnes možná vyžaduje ještě větší nápaditost.
- 17) Nadešel čas nové „fantazie lásky“, jejíž měrou nebude ani tak účinnost poskytnutých služeb, jako spíše schopnost přiblížit se tomu, kdo trpí, být s ním solidární, aby tuto pomoc nevnímal jako ponižující milodar, nýbrž jako bratrské sdílení.
- 18) Musíme jednat tak, aby se chudí cítili v každém křesťanském společenství jako doma.
- 19) Bez evangelizace založené na lásce a svědectví křesťanské chudoby bychom riskovali, že bude hlásání evangelia, jež je také v první řadě láskou, nepochopeno a utopí se v moři slov, jemuž nás soudobá „komunikační“ společnost každodenně vystavuje. Láska projevená v činech zajišťuje účinnost lásky zvěstované slovem.
- 20) Je mnoho naléhavých problémů, k nimž křesťané nesmí v žádném případě mlčet. Zvláštní úsilí je třeba věnovat některým radikálním požadavkům evangelia, které jsou často málo chápány, a mohou tak příslušný zákrok církve činit nepopulárním. To však neznamená, že by tyto požadavky neměly být přítomny v církevním plánu služby lásky. Mám na mysli povinnost nasadit síly v oblasti respektování života každého lidského tvora od početí až do jeho přirozené smrti.
- 21) Eschatologie nás sice upozorňuje, že tento svět pomíjí, to však neznamená, že jej nemáme budovat. V tomto směru si uchovává plnou platnost učení koncilu: „Křesťanské poselství neodvrací lidi od budování světa ani je nevybízí k zanedbávání blaha bližních, ale spíše je k tomu zavazuje ještě přísněji“ (GS 24).
- 22) Nové století a nové tisíciletí začíná v Kristově světle. Ne všichni ale toto světlo vidí. Máme nádherný a náročný úkol být jeho „odleskem“. Je to mysterium lunae (tajemství měsíce), tak drahé církevním otcům, kteří v tomto obrazu kontemplovali závislost církve na Kristu – na Slunci, jehož církev odráží. Byl to jeden ze způsobů vyjádření Ježíšových slov, když říká, že je „světlo světa“ (Jan 8,12) a žádá po svých učednících, aby i oni byli „světlem světa“ (Mt 5,14).
- 23) Když se podíváme na svou ubohost, která nás tak často zachmuřuje a naplňuje stínem, jsme celí rozechvělí. Úkol být „světlem světa“ je splnitelný, jestliže se vystavíme Kristovu světlu a otevřeme se jeho milosti, která nás přetváří v nové lidi.
- 24) Dialog mezi náboženstvími nesmí být založen na náboženské lhostejnosti, ale povinností nás křesťanů je, abychom ho rozvíjeli a vydávali svědectví plné naděje, která je v nás (srov. 1Pt 3,15). Nesmíme se bát, že by se radostná zvěst o daru mohla stát urážkou identity ostatních. Tato zvěst patří všem, lze ji předkládat s tou největší úctou ke svobodě každého člověka: dar zjevení Boha Lásky, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna“ (Jan 1,16).
- 25) Duch svatý, který „vane, kam chce“ (Jan 3,8), nám často dává poznat právě v obecné lidské zkušenosti, přes její četné protiklady, znamení své přítomnosti. Tato znamení pomáhají Kristovým učedníkům hlouběji pochopit zvěst, kterou nesou světu.
- 26) Pojdme dál s nadějí! Před církví se otevírá nové tisíciletí jako široký oceán: čekají nás v něm mnohá dobrodružství a my při nich můžeme počítat s Kristovou pomocí. Boží Syn, který se vtělil z lásky k člověku před dvěma tisíci lety, pokračuje i dnes ve svém díle. Musíme se pozorně dívat, abychom jeho dílo spatřili, a hlavně mít široké srdce, abychom se my sami stali jeho nástroji.

- 27) Misijní poslání nás uvádí do třetího tisíciletí a vybízí nás ke stejnému nadšení, jaké bylo vlastní prvotním křesťanům. Můžeme počítat se silou téhož Ducha, který byl seslán o Letnicích a dnes nám dovoluje znovu vyjít v síle naděje, „která neklame“ (Řím 5,5).
- 28) Na začátku tohoto nového tisíciletí se musí náš krok na cestách světa zrychlit. Stezky, po nichž putuje každý z nás a každá z našich místních církví, jsou rozličné, ale mezi těmi, kdo jsou spojeni v jediném společenství a denně se žíví ze stolu eucharistického Chleba a Slova života, neexistují žádné vzdálenosti. Každou neděli se s námi vzkříšený Kristus znovu setkává ve večeradle, kde se „prvního dne po sobotě“ (Jan 20,19) ukázal svým učedníkům, aby jim „vdechl“ oživující dar Ducha svatého a uvedl je do velkého dobrodružství evangelizace.
- 29) Musíme napodobovat elán apoštola Pavla: „Ženu se k tomu, co je přede mnou. Běžím k cíli za vítěznou nebeskou odměnou, ke které nás Bůh povolal skrze Krista Ježíše“ (Flp 3,13-14). Máme společně napodobovat Mariinu kontemplaci. Ona putovala do svatého města Jeruzaléma a po návratu rozjímalá ve svém srdci o tajemství Syna (Jan 20,25).
- 30) Vzkříšený Ježíš, který nás doprovází na našich cestách a jako emauzským učedníkům se i nám dává poznat „při lámání chleba“ (Lk 24,35), ať nás zastihne bdělé a připravené, abychom rozpoznali jeho tvář a běželi za našimi bližními s velkou zvěstí: „Viděli jsme Pána!“ (Jan 20,25).

KVĚTEN

- 1) Růženec Panny Marie, který se vlivem inspirace Ducha svatého postupně vyvinul ve druhém tisíciletí, je oblíbenou modlitbou mnoha světců, která je doporučována učitelským úřadem. Ve své jednoduchosti a hloubce zůstává také v tomto tisíciletí modlitbou s velkým významem, jejímž posláním je přinášet plody svatosti.
- 2) Růženec se výborně hodí k duchovní cestě křesťanství, jež ani po dvou tisících letech neztratilo nic ze svěžesti svých počátků a jež je Božím Duchem povzbuzováno, aby „vplulo na širé moře“ a neustále hlásalo, ba „hlasitě volalo“ do světa, že Kristus je Pán a Spasitel, „cesta, pravda a život“ (Jan 14,6), cíl lidských dějin a bod, v němž se sbíhají tužby dějin a civilizace.
- 3) Modlitba růžence, svou povahou mariánská, je nicméně modlitbou plynoucí ze srdce orientovaného ke Kristu. Svými střídými prostředky vyjadřuje hloubku celého křesťanského poselství a je téměř jejich shrnutím.
- 4) Skrze růženec věřící čerpají hojnost milostí přijímaných takřka z rukou samotné Vykupitelovy matky.
- 5) Růženec je účinný duchovní nástroj proti zlu ve společnosti.
- 6) Při modlitbě růžence se na pozadí slov Zdravas Maria před naším duchovním zrakem promítají hlavní příběhy ze života Ježíše Krista. Příběhy sestávají z radostných, bolestných i slavných tajemství a přivádějí nás k živému společenství s Ježíšem takřka prostřednictvím srdce Matky. V růžencových desátcích může naše srdce obsáhnout i všechny skutečnosti, které jsou složkami života jednotlivce, rodiny, národa, církve a celého lidstva. Pojímá osobní příběhy a události týkající se bližních a zvláštním způsobem objímá ty, kteří jsou našemu srdci nejbližší. Prostá modlitba růžence tepe v rytmu lidského života.
- 7) Recitace růžence není nic jiného než kontemplace Kristovy tváře spolu s Marií.
- 8) Dojde-li k znovuobjevení růžence v jeho plném významu, začne nás tato modlitba přivádět k samotnému srdci křesťanského života a náležitým způsobem poskytne bohaté duchovní a pedagogické možnosti pro osobní kontemplaci, formaci Božího lidu i novou evangelizaci.
- 9) Nejdůležitějším motivem pro důrazné doporučování růžence je skutečnost, že tato modlitba je nesmírně cenným prostředkem podpory věřících v úsilí o kontemplaci křesťanského tajemství.
- 10) Růženec je doporučen jako modlitba za mír. Znovuobjevení růžence znamená ponoření se do kontemplace tajemství Toho, jenž „je naším pokojem“ a „obě dvě části spojil v jedno a zboural přehradu, která je dělila“ (Ef 2,14). Není tedy možné modlit se růženec, aniž bychom se cítili zapojeni

do spravedlivého úsilí ve službě míru a aniž bychom neupírali zvláštní pozornost k Ježíšově zemi, jež je dosud těžce zkoušena a která je křesťanským srdcím tolik drahá.

- 11) Opětovné zavedení modlitby růžence v křesťanských rodinách je účinná pomoc k zamezení ničivého působení hluboké krize rodiny, základní buňky společnosti.
- 12) Úkolem každého Kristova učedníka, a tedy i úkolem naším, je upřít svůj zrak na jeho tvář, rozpoznat její tajemství v každodenním a bolestném putování jejího lidství a nakonec spatřit božskou záři s konečnou platností zjevenou ve vzkříšeném a oslaveném Ježíši trůnícím po pravici Otce.
- 13) Maria je nepřekonatelným vzorem kontemplace Krista. Žádný člověk se kontemplaci Kristovy tváře nevěnoval s takovou vytrvalostí jako Maria. Oči Mariina srdce se na Syna určitým způsobem upírají již při Zvěstování, kdy jej počala z Ducha svatého, a v následujících měsících začíná pociťovat jeho přítomnost a předvídat jeho rysy. Když jej konečně přivedla v Betlémě na svět, mohl také její tělesný zrak něžně spočinout na tváři Syna, když jej zavinovala do plenek a vkládala do jeslí (srov. Lk 2,7).
- 14) Od chvíle Ježíšova narození se Mariin pohled, vždy naplněný milujícím úžasem, od Syna již neodtrhne. Občas to bude pohled tázavý jako při události Ježíšova nalezení v chrámě: „Dítě, proč jsi nám to udělal?“ (Lk 2,48). V každém případě se bude jednat o pohled pronikavý, schopný číst v Ježíšově nitru, vnímat dokonce i skryté pocity a odhadovat jeho rozhodnutí, jako tomu bylo například v Káně (srov. Jan 2,5). Jindy to bude pohled bolestný, zvláště pod křížem, kde to bude v určitém smyslu také pohled „rodičky“, neboť Maria se zde neomezí na sdílení utrpení a smrti se svým Jednorozeným, ale přijme tu nového syna, který jí byl svěřen v milovaném učedníku (srov. Jan 19, 26-27). O velikonočním ránu bude mít Maria pohled rozzářený radostí ze vzkříšení a nakonec to bude pohled planoucí sesláním Ducha svatého o letnicích (srov. Sk 1,14).
- 15) Maria žije s očima upřenými na Krista a každé jeho slovo je pro ni pokladem: „Maria to všechno uchovávala v srdci a rozvažovala o tom“ (Lk 2,19; srov. 2,51). Vzpomínky na Ježíše, pevně vtištěné do jejího ducha, ji provázely za všech okolností, když ve své mysli znovu prožívala rozličné okamžiky svého života po Synově boku. Právě tyto vzpomínky jsou v jistém smyslu podstatou „růžence“, který Maria během dnů svého pozemského života neustále recitovala. Maria věřícím stále znovu a znovu předkládá „tajemství“ svého Syna s přáním, aby je kontemplovali, a Kristova tajemství tak mohla prokázat veškerou svoji spasitelnou moc. Křesťanské společenství se modlitbou růžence vlastně sladuje se vzpomínkami a pohledem Mariiným.
- 16) Bez kontemplace je růženec tělem bez duše a jeho odříkávání je pak ohroženo rizikem mechanického opakování formulí, které se protiví Ježíšově napomenutí: „Když se modlíte, nebudte přitom povídaví jako pohané. Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro množství slov“ (Mt 6,7). Růženec svým charakterem vyžaduje klidný rytmus s přestávkami k zamyšlení, které modlíci se osobě pomohou rozjímat o tajemstvích Pánova života a nazírat je skrze srdce té, jež byla Ježíši nejbliže.
- 17) Mariina kontemplace je především připomínáním. Toto slovo je však třeba chápat v biblickém smyslu paměti, která zpřítomňuje díla vykonaná Bohem v dějinách spásy.
- 18) Bible je vyprávěním spasitelných událostí, které vyvrcholily v samotném Kristu. Tyto události nejsou jen pouhou „minulostí“, ale jsou také „současností“ spásy. Toto zpřítomnění se zvláštním způsobem uskutečňuje v liturgii.
- 19) To, co Bůh během dávných staletí vykonal, se netýká pouze přímých svědků zmíněných událostí. Jeho dílo svým darem milosti dosahuje k lidem všech časů. Určitým způsobem to platí také o každém zbožném přístupu k těmto událostem: jejich „připomínání“ v postoji víry a lásky znamená otevřít se milosti, kterou nám Kristus získal skrze tajemství svého života, smrti a zmrtvýchvstání.
- 20) Duchovní život nespočívá pouze v účasti na slavení posvátné liturgie. Křesťan je sice povolán ke společné modlitbě, ale má také vcházet do své komůrky, aby se modlil k Otci ve skrytosti (srov. Mt 6,6), a dokonce se má modlit bez přestání, jak učí apoštol Pavel (srov. 1 Sol 5,17). Růženec se svými specifickými rysy do tohoto různorodého horizontu „neustálé“ modlitby patří.
- 21) Stále hlubší pronikání do tajemství života Vykupitele působí, že všechno, co učinil a co je liturgií zpřítomňováno, bude opravdově přijato a bude utvářet lidskou existenci.

- 22) Kristus je učitelem, zjevovatelem i zjevením par excellence. Nejedná se pouze o to, abychom si osvojili Kristovo učení, ale musíme se „naučit Krista samotného“. Která učitelka by mohla být v uskutečňování tohoto úkolu zkušenější než právě Maria?
- 23) Ve sféře božství je učitelem našeho nitra přivádějícím k plnosti pravdy o Kristu Duch svatý (srov. Jan 14,26; 15,26; 16,13). Mezi lidskými bytostmi pak není nikdo, kdo by znal Krista lépe než Maria a kdo by nás mohl přivést k hlubokému poznání Ježíšova tajemství lépe než jeho Matka.
- 24) Procházíme-li s Marií obrazy růžence, je to jako bychom se ve „škole“ Mariině učili „číst Krista“, poznávat jeho tajemství a chápat jeho poselství.
- 25) Maria pro nás získává hojnost darů Ducha svatého a je nám zároveň příkladem „ubírání se cestou víry“. V tom je učitelkou vskutku jedinečnou. Maria nás u každého Synova tajemství vybízí, abychom s pokorou (podobně, jako tomu bylo při Zvěstování) vyslovili své otázky otevírající cestu ke světlu, které jsou zakončovány vyjádřením poslušnosti víry: „Jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova“ (Lk 1,38).
- 26) Určujícím charakterem křesťanské spirituality je úsilí učedníka o stále plnější připodobnění se svému mistru (srov. Řím 8,29; Fil 3,10.21). Vylitím Ducha se při křtu věřící stává ratolestí na vinném kmenu, jímž je Kristus (srov. Jan 15,5), a zároveň je ustanoven údem jeho mystického těla (srov. 1 Kor 12,12; Řím 12,5). Tuto počáteční jednotu však musí provázet proces postupného připodobňování, který způsob učedníkovy jednání více a více uzpůsobuje „logice“ Kristově: „Mějte v sobě to smýšlení, jaké měl Ježíš Kristus“ (Flp 2,5).
- 27) Růženec nás přirozeným způsobem uvede do Kristova života a umožní nám „vdechovat“ jeho pocity.
- 28) Díky růženci jsme tajemným způsobem přeneseni do blízkosti Marie, ponořené doma v Nazaretě do sledování lidského rozvoje Krista. Bude nás proto moci stejně tak starostlivě vychovávat a formovat, dokud nebudeme plně „dotvořeni“ do Kristovy podoby (srov. Gal 4,19).
- 29) Celá naše dokonalost spočívá v tom, že jsme připodobněni Kristu, s Ním spojeni a Jemu zasvěceni. Proto je nesporně ze všech úkonů zbožnosti nejdokonalejší ten, který nás nejdokonaleji připodobňuje Kristu, s Ním spojuje a Jemu zasvěcuje. Jestliže tedy Maria je Kristu připodobněna nejvíce ze všech stvořených bytostí, vyplývá z toho, že úkonem zbožnosti, který člověka nejvíce Pánu Ježíši zasvěcuje a Jemu připodobňuje, je dokonalá úcta k Panně Marii, Jeho svaté Matce.
- 30) Čím více bude člověk zasvěcen Marii, tím více bude zasvěcen Kristu.
- 31) Nikde jinde si cesty Kristova a Mariina nejsou tolik blízké jako právě v růženci. Maria žije jen v Kristu a pro Krista

ČERVEN

- 1) Kristus nás vyzývá, abychom se s prosbami o vyslyšení k Bohu obraceli s vytrvalostí a důvěrou: „Proste, a bude vám dáno; hleďte a naleznete; tlučte a otevře se vám“ (Mt 7,7). Podstatou této účinnosti modlitby je Otcova dobrota, ale také Kristova přimlůva (srov. 1 Jan 2,1) a působení Ducha svatého, který „se za nás přimlouvá“ podle Božích plánů (srov. Řím 8,26). My totiž „ani nevíme, oč se máme vlastně modlit“ (Řím 8,26) a občas nebýváme vyslyšeni, protože „prosíme špatně“ (srov. Jak 4,2-3).
- 2) Jestliže je Ježíš – jediný prostředník – cestou naší modlitby, pak je Maria – čistý odraz Kristův – ukazatelem cesty a vzhledem k této mimořádné Mariině spolupráci na působení Ducha svatého církve rozvíjely modlitbu k svaté Matce Boží tím, že ji soustřeďovaly na osobu Krista, jak se projevuje ve svých tajemstvích.
- 3) Růženec je zároveň modlitbou rozjímavou i prosebnou. Vytrvalá přimlůvná modlitba Boží Matky spočívá na důvěře, že její mateřská přimlůva je v Synově srdci všemocná. Maria je „všemohoucí z milosti“.

- 4) Obracíme-li se v modlitbě růžence k Marii – svatyni Ducha svatého (srov. Lk 1,35) – modlí se s námi a přimlouvá se za nás u Otce, který ji naplnil milostí, i u Krista, zrozeného z jejího lůna.
- 5) Základem růžence je modlitební a kontemplativní postoj, jehož záměrem je formovat křesťany podle Ježíšova srdce.
- 6) Není jiné cesty ke kontemplaci Kristovy tváře než skrze naslouchání Duchu svatému, jenž je hlasem Otce, neboť „nikdo nezná Syna než Otec“ (Mt 16,17).
- 7) Abychom mohli o růženci naplno prohlásit, že je „souhrnem evangelia“, bude vhodné, abychom po připomínce vtělení a skrytého Kristova života (radostná tajemství) a předtím, než se soustředíme na jeho bolestné umučení (bolestná tajemství) a triumfální vzkříšení (slavná tajemství), svoji meditaci zaměřili také na některé zvláště významné okamžiky Ježíšova života veřejného (tajemství světla). Cílem zařazení nových tajemství, bez jakékoli zaujatosti vůči některému z podstatných aspektů tradičního pojetí této modlitby, je oživení nového zájmu o křesťanskou spiritualitu. Růženec se tak může stát branou do hlubin Kristova srdce překypujícího radostí, světlem, bolestí i slávou.
- 8) Radostná tajemství jsou charakterizována radostí vyzařující z události vtělení, což je evidentní již od prvního tajemství, Zvěstování, kde se Gabrielovo pozdravení nazaretské Panny pojí s pozváním k mesiášské radosti: „Raduj se Maria.“ Do tohoto zvěstování ústí veškeré dějiny spásy, a v určitém smyslu dokonce i samotné dějiny světa.
- 9) Pokud je Otcovým plánem sjednotit všechno v Kristu (srov. Ef 1,10), pak je celý vesmír jakýmsi způsobem zasažen božskou náklonností, s níž se Otec sklání k Marii, aby ji učinil matkou svého Syna. Celé lidstvo je pak jakoby zahrnuto do jejího fiat, kterým pohotově odpovídá na projev Boží vůle.
- 10) Ve znamení radosti se odehrává také scéna setkání Marie s Alžbětou, kde Mariin hlas a Kristova přítomnost v jejím lůně způsobily, že se Jan „pohnul radostí“ (srov. Lk 1,44). Radostnou atmosférou je obklopena událost v Betlémě, kde je zrození božského Dítěte – Spasitele světa – opěvováno anděly a zvěstováno pastýři jako „veliká radost“ (Lk 2,10).
- 11) I poslední dvě tajemství zachovávají radostnou náladu, avšak poukazují také na znamení nadcházejícího dramatu. Představení v chrámě vyjadřuje radost z obětování a vrcholí extází starého Simeona. Připomíná však také proroctví, že dítě bude pro Izrael „znaméním, kterému se bude odporovat“ a „mečem, který pronikne duši Matky“ (srov. Lk 2,34-35).
- 12) Radostný a zároveň dramatický je také příběh o nalezení dvanáctiletého Ježíše v chrámě. Vystupuje zde ve své božské moudrosti, naslouchá a klade otázky, avšak v podstatě vystupuje jako ten, kdo sám „učí“. Josef s Marií, naplnění úzkostí, „nepochopili, co jim tím chtěl říci“ (Lk 2,50).
- 13) Rozjímat o radostných tajemstvích znamená proniknout do základních příčin a hlubokého významu křesťanské radosti. Jde o pohled na skutečnost tajemství vtělení a zastřenou předpověď tajemství spasitelného utrpení. Maria nás přivádí k odhalení tajemství křesťanské radosti, neboť nám připomíná, že křesťanství je především euangelion – „radostná zvěst“ – která se soustřeďuje v osobě Kristově, vtěleném Slovu, jediném Spasiteli světa.
- 14) Přejít-li v kontemplaci od dětství a života v Nazaretě k veřejnému Ježíšovu životu, setkáváme se s tajemstvími, která můžeme nazvat „tajemstvími světla“. Ve skutečnosti je světlem celé Kristovo tajemství. On je „světlo světa“ (Jan 8,12).
- 15) Chtěl bych křesťanskému společenství vybrat pět významných okamžiků – tajemství světla – období Kristova veřejného života, které můžeme příhodně shrnout do následujících bodů: 1. Kristův křest v Jordánu, 2. Kristovo sebezjevení na svatbě v Káně, 3. hlásání Božího království a výzva k obrácení, 4. Kristovo proměnění na hoře, 5. ustavení eucharistie, svátostného vyjádření Kristovy velikonoční oběti.
- 16) Každé z těchto tajemství je zjevením Božího království, které je v Kristově osobě již přítomné. Tajemství světla je především Ježíšův křest v Jordánu. Nevinný Kristus se kvůli nám ztotožnil s hříchem (srov. 2 Kor 5,21). Když vstupuje do vody, otevrou se nebesa a Otcův hlas jej prohlásí za milovaného Syna (srov. Mt 3,17 a paralely). Na Ježíše sestupuje Duch svatý a pověřuje jej posláním, které ho očekává.

- 17) Dalším tajemstvím světla je první ze znamení, které učinil v Káně (srov. Jan 2,1-12), když proměnil vodu ve víno. Tehdy z popudu Mariina – první mezi věřícími – otevřel srdce učedníků k přijetí víry.
- 18) Tajemstvím světla je také kázání, ve kterém Ježíš ohlašuje příchod Božího království, vyzývá k obrácení (srov. Mk 1,15) a odpouští hříchy těm, kdo k němu přistoupí s pokornou důvěrou (srov. Mk 2,3-13; Lk 7,47-48). Je to počátek služby milosrdenství, v jejímž vykonávání bude pokračovat až do konce světa, zvláště prostřednictvím svátosti smíření, svěřené církvi (srov. Jan 20,22-23).
- 19) Ježíšovo proměnění, které se podle tradice odehrálo na hoře Tábor, je tajemstvím světla v pravém slova smyslu: z Kristovy tváře vyzařuje sláva božství, když Otec užaslým apoštolům nařizuje, aby jej poslouchali (srov. Lk 9,35 a paralely) a připravili se na spoluprožívání bolestných okamžiků jeho umučení, aby s ním nakonec dosáhli radosti vzkříšení a života proměněného Duchem svatým.
- 20) Tajemstvím světla je konečně ustanovení eucharistie, v níž Kristus dává za pokrm své tělo a krev ve znameních chleba a vína, a svědčí tak o své lásce k lidstvu „až do krajnosti“ (Jan 13,1). Vždyť pro naši spásu nabídl sám sebe jako oběť.
- 21) V těchto tajemstvích zůstává Mariina přítomnost v pozadí, kromě zázraku v Káně. Evangelia občas pouze naznačují její příležitostnou přítomnost v některých chvílích Ježíšova kázání (srov. Mk 3,31–35; Jan 2,12). Nic však nevypovídají o její případné přítomnosti ve večeřadle v okamžiku ustanovení eucharistie. Avšak její role v Káně určitým způsobem celé Kristovo působení provází.
- 22) Zjevení při křtu v Jordáně pocházející přímo od Otce, jehož ozvěna zazněla prostřednictvím Jana Křtitele, promlouvá Mariinými ústy v Káně a stává se významnou mateřskou radou adresovanou církvi všech věků: „Udělejte všechno, co vám řekne“ (Jan 2,5). Tato rada vynikajícím způsobem uvádí Kristova slova i znamení během jeho veřejného života a vytváří mariánský základ všech „tajemství světla“.
- 23) Evangelia přikládají velký význam tajemstvím Kristova utrpení. Křesťanská zbožnost se odjakživa, zvláště v době postní, zastavuje u jednotlivých momentů Kristova umučení v pobožnosti křížové cesty, neboť zde tuší vrchol zjevení lásky a pramen naší spásy. Růženec vyjímá některé okamžiky z Ježíšova utrpení a přivádí modlící se osobu, aby na ně upřela zrak svého srdce a znovu je prožívala.
- 24) Série meditací začíná událostmi v Getsemanech, kde Kristus tváří v tvář Otcově vůli prožívá okamžiky hluboké úzkosti, když je slabostí těla pokoušen vzepřít se. Setkává se zde s veškerými pokušeními lidstva a čelí všem jeho hříchům, aby mohl Otcovi říci: „Ne má vůle ať se stane, ale tvá“ (Lk 22,42 a paralely). Tímto svým „ano“ Ježíš zvrátil odmítavé „ne“ prarodičů v Edenu. Cena, jakou musí za věrnost Otcově vůli zaplatit, je zřejmá z následujících tajemství, mezi něž náleží výstup na Kalvárii s bičováním, korunováním trním a smrtí na kříži. Pán je zde vystaven nejhlubšímu opovržení: Ecce homo!
- 25) V tomto opovržení se zjevuje nejen Boží láska, ale také samotný smysl lidství. Ecce homo: kdo chce poznat člověka, musí umět odhalit jeho smysl, kořeny a naplnění v Kristu – Bohu, jenž se z lásky ponížil a „podstoupil i smrt, a to smrt na kříži“ (Flp 2,8).
- 26) Bolestná tajemství přivádějí věřící ke znovuprožívání Ježíšovy smrti. Staví nás pod kříž po Mariině boku, abychom spolu s ní pronikli do hlubin Boží lásky k člověku a v plnosti pocítili její přetvářející sílu.
- 27) Kontemplace Kristovy tváře se nemůže zastavit u obrazu Pánova ukřižování. On vstal! Růženec toto vědomí zrozené z víry vždy vyjadřoval vyzváním věřících k překročení temnot umučení a k soustředěnému pohledu na Kristovu slávu ve vzkříšení a nanebevstoupení.
- 28) Kontemplací Krista vzkříšeného křesťané znovu odhalují prameny vlastní víry (srov. 1 Kor 15,14) a opětovně prožívají nejen radost těch, kterým se Kristus zjevil – apoštolům, Magdaléně, emauzským učedníkům – ale také neméně intenzivní radost Mariinu z nového života oslaveného Syna.
- 29) Ke stejné slávě, která Krista při nanebevstoupení usadila po pravici Otce, bude povznesena při nanebevzetí také Maria. Dostane se jí tak zvláštní výsady předjímání údělu určeného všem spravedlivým při vzkříšení těla. V posledním tajemství je Maria představena jako korunovaná slávou a v předjímání eschatologické existence církve se zaskví jako Královna andělů a svatých.

30) Do samotného středu oslavení Syna a Matky vkládá růženec ve třetím slavném tajemství událost seslání Ducha svatého, která odhaluje tvář církve jako rodiny sjednocené s Marií, oživené mocným vyjitím Ducha a připravené k poslání šířit evangelium. Kontemplace tohoto i ostatních slavných tajemství má věřící přivádět k živějšímu uvědomění svého nového bytí v Kristu, prožívaného v srdci církve, bytí, jehož velkou „ikonou“ je právě událost letnic.

ČERVENEC

- 1) Každá jednotlivá událost Kristova života vyličená evangelisty září oním tajemstvím, které přesahuje každé poznání (srov. Ef 3,19). Je to tajemství Slova učiněného tělem, ve kterém „je vtělena všechna plnost božství“ (Kol 2,9).
- 2) Příkaz „duc in altum“ bude pro církev třetího tisíciletí znamenat schopnost křesťanů „dosáhnout úplného poznání v celém jeho bohatství. Tak se dobře obeznámí s tím Božím tajemstvím, které se totiž týká Krista. V něm jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání“ (Kol 2,2-3).
- 3) Následující vroucí modlitba z listu Efesanům je určena každému pokřtěnému: „... aby Kristus vírou přebýval ve vašem srdci, abyste zakořenění a upevnění v lásce byli schopni pochopit – jako všichni křesťané – celou tu šířku a délku, výšku i hloubku, poznat Kristovu lásku přesahující všechno poznání a dosáhnout plné míry Božích darů“ (3,17–19).
- 4) Růženec stojí ve službách tohoto ideálu a nabízí klíč k snazšímu otevření našeho nitra vůči hlubokému a niternému poznání Krista. Můžeme jej nazvat cestou Mariinou. Je to cesta příkladu Panny z Nazareta, ženy naplněné vírou, mlčením a nasloucháním. Je to zároveň cesta mariánské zbožnosti, oživené vědomím nerozlučného svazku mezi Kristem a jeho nejsvětější Matkou.
- 5) Kristova tajemství jsou v jistém smyslu také tajemstvími Matky, a to dokonce i tehdy, kdy Maria do událostí není přímo zapojena, neboť žije z Krista a pro Krista.
- 6) Vyslovíme-li v modlitbě Zdravas Maria slova anděla Gabriela a svaté Alžběty jako naše vlastní, vždy znovu pocítíme potřebu hledat u Marie, v jejím náručí a srdci „požehnaný plod jejího života“ (srov. Lk 1,42).
- 7) Rozhodneme-li se kontempletovat Krista prostřednictvím sledování jednotlivých období jeho života, není možné, abychom v nich nezachytili také pravdu o člověku.
- 8) Tajemství člověka se opravdu vyjasňuje jen v tajemství vtěleného Slova. Růženec napomáhá otevřít se tomuto světlu. Kráčíme-li po cestách Kristových, které jsou „rekapitulací“, odhalením a spásou cest lidských, staneme před obrazem skutečného člověka.
- 9) Kontemplace Ježíšova narození nás učí chápat posvátnost života. Pohled na dům v Nazaretě zjevuje prvotní pravdu o rodině podle Božího plánu. Nasloucháním Mistrovým slovům v tajemstvích jeho veřejného života nacházíme světlo ke vstupu do Božího království, a kráčíme-li s ním na Kalvárii, pochopíme smysl spasitelného utrpení. A konečně, kontempletujeme-li Krista a jeho Matku ve slávě, spatříme cíl, k němuž jsme všichni povoláni, jestliže se necháme uzdravit a proměnit Duchem svatým.
- 10) Dá se říci, že každé správným způsobem rozjímané růžencové tajemství vrhá světlo na tajemství člověka.
- 11) „Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe“ (Ž 55,23). Rozjímat s růžencem znamená složit své břemeno před milosrdné srdce Krista a jeho Matky.
- 12) Když po dvaceti pěti letech znovu přemítám nad zkouškami, které mě neminuly ani v mé službě Petrova nástupce, cítím potřebu opět zdůraznit, či spíše obrátit se na všechny s vřelou výzvou, aby s růžencem učinili osobní zkušenost: ano, tato modlitba skutečně „tepe v rytmu lidského života“, aby jej sladila s rytmem života božského, v radostném společenství Nejsvětější Trojice – vytouženým cílem našeho bytí.
- 13) Pro rozjímaní o Kristových tajemstvích disponuje růženec charakteristickou metodou, vhodnou svou podstatou ke vstřebávání tajemství. Jedná se o metodu založenou na opakování. Platí to zejména pro modlitbu Zdravas Maria, která se u každého tajemství desetkrát opakuje. Povrchní pohled na takovéto

opakování může svádět, aby byl růženec pokládán za nezáživnou a nudnou modlitbu. Zcela odlišný pohled však nabízí představa považovat růženec za vyjádření lásky, s níž se neúnavně obracíme k milované osobě s výrazy, které jsou si svou formou sice podobné, avšak zároveň stále nové; to kvůli citům, které je prostupují.

- 14) V Kristu Bůh skutečně přijal „srdce z masa“. Ježíš má nejenom srdce božské, bohaté milosrdenstvím a odpuštěním, ale také srdce lidské, schopné všech citových záchvěvů. Pokud bychom chtěli najít nějaký důkaz v evangeliích, snadno bychom jej našli v jímavém rozhovoru vzkříšeného Krista s Petrem: „Šimone, synu Janův, miluješ mne víc než ti zde?“ Ježíš tuto otázku položil Petrovi třikrát a dostalo se mu trojí odpovědi: „Ano, Pane, ty víš, že tě mám rád“ (srov. Jan 21,15–17).
- 15) Kromě vlastního významu tohoto úryvku, tolik důležitého pro Petrovo poslání, si nelze nepovšimnout krásy tohoto trojího opakování, v němž jsou naléhavá otázka i příslušná odpověď vyjádřeny dobře známými výrazy univerzální zkušenosti lidské lásky. Chceme-li růženci porozumět, bude třeba vejít do psychologické dynamiky, jež je lásce vlastní.
- 16) Jedno je jasné: ačkoli se opakované Zdrávas Maria obrací přímo k Marii, je tento projev lásky jejím prostřednictvím nakonec adresován Ježíši. Náplní opakování je touha po stále plnějším připodobnění se Kristu, což je skutečným „programem“ křesťanského života. Svatý Pavel tento program vyjadřuje těmito zanícenými slovy: „Vždyť pro mě život je Kristus a smrt ziskem“ (Flp 1,21). A dále: „Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus“ (Gal 2,20). Růženec nám v tomto připodobňování pomáhá růst až k dosažení svatosti.
- 17) Nemělo by nás překvapovat, že náš vztah ke Kristu může využívat nějakou metodu. Bůh ve svém sdělování sebe samého člověku respektuje způsob bytí naší přirozenosti i její životní rytmy. Křesťanská spiritualita, byť dobře znající nejvznešenější formy mystického mlčení, ve kterém jsou všechny obrazy, slova i gesta jakoby překonány intenzitou nevýslovného sjednocení člověka s Bohem, zapojuje obvykle celou lidskou osobu v plnosti jejího složitého psychofyzického i relačního bytí.
- 18) Růženec je prostě metodou kontemplace. Jako metoda je používán ve vztahu ke svému cíli a nemůže se tedy stát cílem sám o sobě. Protože se jedná o výsledek zkušeností v rozsahu několika staletí, neměli bychom metodu růžence podceňovat. V její prospěch vypovídají zkušenosti mnohých světců.
- 19) Neznamena to však, že další zlepšování v této oblasti není možné. Právě to bylo cílem, když byla do cyklu růžencových tajemství vložena nová série tajemství světla, a stejné pohnutky vedly k předložení některých návrhů týkajících se způsobu recitace, které v tomto listu doporučuji.
- 20) Vyslovování tajemství a dokonce i využití možnosti zahledět se na vhodnou ikonu, která dané tajemství zobrazuje, je jako otevření scénáře umožňujícího soustředění pozornosti. Slova výborně usměřňují představivost i ducha k danému příběhu či okamžiku z Kristova života.
- 21) Spiritualita, jež se v církvi vyvinula, používá vizuální a obrazotvorné prvky při uctívání ikon i v řadě pobožností dotýkajících se lidských smyslů. Jsou pokládány za mimořádně užitečné a prospěšné při koncentraci mysli na určité tajemství. Jedná se ostatně o metodologii odpovídající samotné logice vtělení: Bůh si přál, aby měl Ježíš lidské rysy. Právě prostřednictvím Kristova tělesného bytí jsme přiváděni ke kontaktu s jeho božským tajemstvím.
- 22) Růženec není náhradou za lectio divina, nýbrž jeho předpokladem a podporou. Tajemství, která jsou v růženci včetně tajemství světla rozjímána, se omezují na základní rysy Kristova života. Naši pozornost tedy mohou snadno obrátit ke zbytku evangelia, zvláště pokud je růženec recitován během okamžiků prodlouženého rozjímání.
- 23) K zajištění biblického základu a intenzivnějšího prožívání meditace je užitečné, aby bylo vyslovování tajemství doprovázeno čtením odpovídajícího biblického úryvku, který může být podle okolností kratší či delší. Žádný jiný projev totiž nikdy nedosáhne účinnosti inspirovaného slova. Je třeba mu naslouchat s jistotou, že se jedná o Boží slovo vyslovené dnes a „pro mě“.
- 24) Takto přijatá slova vrůstají do růžencové metodologie opakování, aniž by vzbuzovala pocit nudy v důsledku prostého připomínání něčeho již dobře známého. Nejde zde o připomínání informací.

Účelem je nechat „promlouvat“ Boha. Při některých slavnostních příležitostech nebo při shromáždění společenství může být Boží slovo vhodným způsobem krátce komentováno.

- 25) Poslech i rozjímání se živí mlčením. Po vyslovení tajemství a přečtení Božího slova je před započítím ústní modlitby užitečné dát prostor přiměřeně dlouhému odmlčení a věnovat pozornost rozjímanému tajemství. Znovuobjevení hodnoty mlčení je jedním z tajemství kontemplace a meditace.
- 26) Nevýhodou společnosti prosycené technologií a vlivem sdělovacích prostředků je skutečnost, že ztišení se stává čím dál obtížnějším. Stejně jako jsou okamžiky ztišení doporučovány v liturgii, je také při modlitbě růžence velmi užitečné vložit po vyslechnutí Božího slova krátkou přestávku, během níž se mysl soustřeďuje na obsah určitého tajemství.
- 27) Po vyslechnutí Božího slova a soustředěném pohledu na tajemství je přirozené pozvednout mysl k Otci. Ježíš nás k Otci přivádí v každém ze svých tajemství. K němu se také neustále obrací, neboť v náručí Otcově prodlévá (srov. Jan 1,18).
- 28) Ježíš nás chce přivést do Otcovy blízkosti, abychom spolu s ním volali „Abba, Otče!“ (Řím 8,15; Gal 4,6). Na základě vztahu k Otci jsme bratry a sestrami Ježíšovými a také mezi sebou, když se nám dostává Ducha, který je zároveň Kristův i Otcův.
- 29) Modlitba Otčenáše, který leží v pozici jakoby základního kamene kristologicko-mariánské meditace rozvíjené prostřednictvím opakovaného Zdravas Maria, dává prostřednictvím meditace tajemství zakoušet přítomnost církve i v případě recitování o samotě.
- 30) Recitace Zdravasů je nejširším prvkem růžence a zároveň tím, co z něj činí mariánskou modlitbu v pravém slova smyslu. Právě ve světle správně chápaných Zdravasů docházíme k jasnému poznání, že mariánský charakter se kristologickému pojetí nejen neprotiví, ale naopak jej zdůrazňuje a pozvedá.
- 31) První část modlitby Zdravas Maria je odvozena ze slov adresovaných Marii andělem Gabrielem a svatou Alžbětou a je kontemplací tajemství, které se v nazaretské Panně začalo naplňovat. Dá se říci, že tato slova vyjadřují obdiv nebes i země a v určitém smyslu dávají proniknout do krásy samotného Boha, když můžeme kontemplovat jeho vrcholného dílo – vtělení Syna v Mariině panenském lůně – podle vzoru radostných slov první knihy Mojžíšovy (srov. Gn 1,31) a onoho prvotního „patosu, s nímž se Bůh na úsvitu stvoření zahleděl na dílo svých rukou.“

SRPEN

- 1) Opakování Zdravasů růžence nás přivádí k prožívání Božího půvabu: v jásavém úžasu poznáváme největší zázrak dějin. Mariino proroctví zde dochází svého naplnění: „Hle, od této chvíle mě budou blahoslavít všechna pokolení“ (Lk 1,48).
- 2) Těžištěm modlitby Zdravas Maria a spojovacím článkem mezi první a druhou částí je Ježíšovo jméno. Při uspěchané recitaci nám může tento spojovací článek uniknout a s ním také napojení na Kristovo tajemství, které je kontemplováno. Přitom je to však právě důraz na Ježíšovo jméno a jeho tajemství, kterým se smysluplná a plodná recitace růžence vyznačuje. Opakování Ježíšova jména – jediného jména, které nám dává naději na spásu (srov. Sk 4,12) – s nímž se prolíná jméno nejsvětější Matky téměř tak, jako bychom to činili na její pokyn, je cestou k připodobnění, která nám má dopomoci ke stále hlubšímu pronikání do Kristova života.
- 3) Z jedinečného vztahu ke Kristu, který z Marie činí Matku Boží, Theotokos, pak vyplývá síla prosby, se kterou se k ní obrácíme ve druhé části modlitby, kde jejím mateřským přímlovám svěřujeme svůj život i hodinu vlastní smrti.
- 4) Sláva Otci - Trinitární doxologie je cílem veškeré křesťanské kontemplace. Kristus je totiž cestou, která nás v Duchu svatém přivádí k Otci. Dojdeme-li po této cestě až k jejímu konci, setkáme se s tajemstvím tří božských osob, kterým náleží chvála, klanění a díkyvdání.

- 5) Je důležité, aby bylo v růženci zvolání Sláva Otci, tento vrchol kontemplace, správně zdůrazněno. Při veřejné recitaci může být zpíváno, aby bylo toto strukturální hledisko (tolik důležité v každé křesťanské modlitbě) vhodně zdůrazněno.
- 6) Současný způsob modlení růžence vkládá po trinitární doxologii krátkou modlitbu, která se liší podle místních zvyků. Je prospěšné zdůraznit (aniž bychom jakkoli snižovali hodnotu obvyklých modliteb), že kontemplace bude moci lépe vyjádřit veškerou svoji plodnost, zakončíme-li každé z tajemství modlitbou za obdržení určitých plodů z rozjímání. Růženec tak bude s větší účinností vyjadřovat své propojení s křesťanským životem.
- 7) Tradiční pomůckou při recitaci růžence je růžencová šňůra. V nejpovrchnějším pojetí se často stává pouhým počítadlem Zdravasů. Růžencová zrna však vyjadřují také určitou symboliku, která může být dalším obohacením kontemplace. První věcí v tomto ohledu, které je třeba si povšimnout, je sbíhání se zrn u zobrazení Ukřižovaného, který tak samotný průběh modlitby vlastně otevírá i uzavírá. V Kristu je soustředěn život i modlitby věřících. U Ježíše vše začíná, k němu směřuje a skrze něho pak všechno v Duchu svatém spěje k Otci.
- 8) Jako nástroj k počítání určující rytmus modlitby pak připomíná nekončící kontemplaci i cestu ke křesťanské dokonalosti. Blahoslavený Bartolo Longo pohlížel na růžencovou šňůru jako na „pouto“, kterým jsme svázáni s Bohem. Ano, pouto, avšak pouto příjemné, neboť takový je i svazek, který nás spojuje s Bohem, naším Otcem. Je také poutem „synovským“, které nás uvádí v soulad s Marií – „služebnicí Páně“ (Lk 1,38) – a nakonec i se samotným Kristem. Ten, ač je Bohem, se z lásky k nám „ponížil“ (Flp 2,7).
- 9) Ušlechtilé je také rozšířit symbolický význam růžencové šňůry na naše mezilidské vztahy, kdy nám může připomínat svazek společenství a bratrství, který nás všechny spojuje v Kristu.
- 10) V různých situacích používá současná praxe nejrozmanitější způsoby uvedení růžence. V některých oblastech existuje zvyk zahajovat tuto modlitbu slovy 70. žalmu: „Bože, pospěš mi na pomoc, Pane, slyš naše volání!“, která u modlící se osoby probouzí pokorné vědomí vlastní nedostatečnosti. Jinde růženec začíná recitací Kréda, které vyznání víry činí téměř základem právě zahajované kontemplace. Všechny tyto či podobné způsoby jsou podle míry, v jaké naši mysl uvádějí do kontemplace, stejně vhodné.
- 11) Modlitba růžence bývá uzavírána modlitbou na úmysl Svatého otce, aby se pohled modlících otevřel vůči širším obzorům potřeb církve. Církev také pro osoby, které se růženec modlí s požadovanou disponovaností, obdařila růženec odpustky, aby tak podpořila církevní rozměr této modlitby.
- 12) Pokud je růženec takto recitován, stává se skutečnou duchovní cestou, na níž je Maria matkou, učitelkou a průvodkyní, která věřící podporuje svou mocnou přimluvou. Není divu, že na konci této modlitby naše mysl po vnitřní zkušenosti s Mariiným mateřstvím pociťuje potřebu rozplývat se chválou svaté Panny v nádherné modlitbě Zdravas Královno nebo loretských litaniích. Tato chvíle je korunovací vnitřního putování, které věřícího přivedlo k živému kontaktu s tajemstvím Krista a jeho nejsvětější Matky.
- 13) Růženec lze celý recitovat každý den a ty, kdo tak činí, nelze než pochválit. Kontemplativní osoby tak mohou modlitbou naplnit celý den. Jindy může růženec provázet nemocné a zestárlé, kteří mívají dostatek času. Je však samozřejmé – a platí to ještě ve větší míře po přidání nového cyklu tajemství světla – že mnozí nebudou moci recitovat více než jednu část růžence, a to podle určitého týdenního rozvrhu. Výsledkem takového týdenního rozdělení bude obohacení různých dnů v týdnu určitým duchovním „zabarvením“, jež bude obdobné k tomu, co se odehrává v liturgii během liturgického roku.
- 14) Podle současného zvyku jsou pondělí a čtvrtky věnovány radostným tajemstvím, úterý a pátek bolestným a středa se sobotou pak tajemstvím slavným. Kam tedy vložit tajemství světla? Uvážíme-li, že slavná tajemství mají své místo dvakrát po sobě, tedy v sobotu a v neděli, a že sobota je tradičně dnem se silným mariánským důrazem, zdá se hodným doporučení převést na sobotu druhou meditaci radostných tajemství, která Mariinu přítomnost zvláště důrazně zmiňují. Čtvrtek se tak uvolní právě k meditaci o tajemstvích světla.

- 15) Skutečně důležité je to, aby byl růženec ve stále větší míře chápán a praktikován jako prostředek ke kontemplaci. Prostřednictvím růžence se křesťanský týden soustředěný na neděli – den vzkříšení – stává podobně jako v liturgii putováním tajemstvími Kristova života. Ježíš se pak v životech svých následovníků projevuje jako Pán času i dějin.
- 16) Církev růženci vždycky připisovala zvláštní účinnost, když této modlitbě v chórové recitaci a vytrvalé praxi svěřovala nejzávažnější problémy. V okamžicích, kdy se zdálo být ohroženo samotné křesťanství, bylo překonání nebezpečí přičítáno síle této modlitby a růžencová Panna byla velebena jako přímluvkyně záchrany.
- 17) Vážné těžkosti, kterým je svět v počátcích tohoto nového tisíciletí vystaven, nás přivádějí k myšlence, že naději na světlejší budoucnost může dát pouze zásah shůry, schopný obrátit srdce těch, kdo žijí v konfliktních situacích, nebo těch, kdo ve svých rukou drží osudy národů.
- 18) Růženec je modlitbou ze své podstaty směřující k míru. Je totiž založen na kontemplaci Krista, jenž je Kníže pokoje a „naš pokoj“ (Ef 2,14). Kdokoli se snaží vstřebávat Kristova tajemství – a právě to je cílem růžence – osvojuje si tajemství míru, jež potom činí svým životním programem. Kromě toho růženec díky svému meditativnímu charakteru a pokojnému recitování série Zdrávasů disponuje modlící se osobu k přijetí a hlubokému zakoušení skutečného míru, který je zvláštním darem vzkříšeného Ježíše (srov. Jan 14,27; 20,21), uvnitř vlastního bytí a k jeho rozliti všude okolo sebe.
- 19) Růženec přináší plody milosrdné lásky. Pokud je recitován správným způsobem jako opravdová meditativní modlitba, přivádí nás ve svých tajemstvích k setkání s Kristem a v důsledku toho k rozpoznání Kristovy tváře také ve svých bližních, zvláště těch, kteří nejvíce strádají. Cožpak by bylo možné kontempletovat radostné tajemství narození Dítěte v Betlémě a nezakoušet přitom touhu přijímat, bránit a podporovat život nebo pociťovat přání převzít na svá bedra utrpení dětí ve všech částech světa? Jak bychom mohli v tajemstvích světla kráčet v Kristových stopách, aniž bychom se rozhodli svědčit o jeho blahoslavenstvích v každodenním životě? Jak bychom mohli kontempletovat Krista nesoucího kříž a ukřižovaného, aniž bychom pocítili potřebu jednat jako „Šimon z Kyrény“ tam, kde nacházíme své bratry a sestry sklíčené bolestí či zdrcené zoufalstvím? A konečně, jak bychom mohli upřít svůj zrak na slávu vzkříšeného Krista a Marii korunovanou na nebesích, aniž bychom zakusili touhu učinit tento svět krásnějším, spravedlivějším a bližším Božímu plánu?
- 20) Zatímco jsou v růženci naše oči obráceny ke Kristu, činí z nás tato modlitba také strůjce míru ve světě. Díky svému charakteru naléhavé sborové prosby, která je odpovědí na Kristovu výzvu modlit se „stále a neochabovat“ (Lk 18,1), nám růženec dává naději, že i dnes lze vyhrát tak těžkou „bitvu“, jakou úsilí o mír bezesporu je. Růženec je vzdálen jakémukoli útěku před problémy světa. Pobízí nás, abychom na ně nahlíželi odpovědně a velkoryse, a dává nám sílu, abychom jim čelili s jistotou Boží pomoci a pevným úmyslem vydávat v každé situaci svědectví o „lásce, neboť ona je svorník dokonalosti“ (Kol 3,14).
- 21) Růženec je modlitba za mír a stejně tak je a vždycky byl modlitbou rodinnou a za rodinu. Růženec býval velmi oblíbenou modlitbou křesťanských rodin a je jisté, že měl na rodinné společenství příznivý vliv. Toto cenné dědictví bychom neměli opouštět. Je třeba vrátit se k rodinné modlitbě a modlit se také za rodiny s využitím právě této formy modlitby.
- 22) Ve svém apoštolském listě Novo millennio ineunte jsem povzbuzoval ke slavení Liturgie hodin také laiky v běžném životě farních společenství či křesťanských skupin. Nyní bych chtěl udělat totéž s modlitbou růžence. Tyto dvě cesty křesťanské kontempace se vzájemně nevyklučují, ale naopak se doplňují.
- 23) Rodina, která se v jednotě modlí, zůstává sjednocena. Svatý růženec se v pradávnejší tradici jeví jako zvláště účinná modlitba sjednocující rodinu. Jednotliví členové rodiny, kteří obrazejí svůj zrak k Ježíši, znovu nabývají schopnosti dívat se do očí jeden druhému, aby pak spolu rozmlouvali, projevovali si vzájemnou solidaritu, navzájem si odpouštěli a čerpali sílu ze závazku lásky obnoveného Božím Duchem.
- 24) Mnohé problémy současných rodin – zvláště v ekonomicky rozvinutých společnostech – plynou ze vzrůstajících těžkostí s komunikací. Rodiny nedokáží být pospolu a řídké příležitosti, kdy se tak

stane, jsou nejednou pohlceny sledováním televizní obrazovky. Návrat k recitaci růžence v rodinách znamená vložit do každodenního života velmi odlišné obrazy, totiž obrazy tajemství spásy: obraz Vykupitele a obraz jeho Nejsvětější Matky.

- 25) Rodina, která se společně modlí růžencem, zprostředkovává něco z atmosféry domu v Nazaretě: Ježíš je středem pozornosti, sdílí se s ním radosti i bolesti, do jeho rukou jsou vkládány potřeby a plány, od něj je čerpána naděje a síla k dalšímu putování.
- 26) Je také krásné a prospěšné svěřovat této modlitbě růst a rozvoj dětí. Vždyť právě v růženci sledujeme Kristův vývoj od jeho početí až k smrti a konečnému vzkříšení a slávě. Pro rodiče je čím dál složitější sledovat své děti v různých etapách jejich života. V technologicky rozvinutých společnostech prostoupených působením sdělovacích prostředků a globalizací se všechno stalo mnohem rychlejším a kulturní mezigenerační rozdíly se ještě více prohloubily.
- 27) Nejrozmanitější signály a různé nepředvídatelné zkušenosti si v životě dětí a mládeže rychle otevírají prostor. Rodiče pak při pohledu na rizika, kterým musí jejich děti čelit, nejednou prožívají velké úzkosti. Někdy zakouší trpká zklamání, když jejich děti podléhají vábení drog, svádění k bezuzdnému požitkářství, pokušení k násilí, k zoufalství a k všelijakým projevům ztráty smyslu.
- 28) Modlit se růžencem za děti, ba co více spolu s dětmi a vychovávat je od raných let k prožívání tohoto každodenního „modlitebního spočinutí“ v rodině není samozřejmě řešením každého problému. Jistě se ale jedná o duchovní pomoc, kterou nelze podceňovat.
- 29) Dá se namítat, že růžence se zdá být modlitbou, která není příliš přizpůsobena vkusu současných dětí a mládeže. Tato námitka nejspíše míří na nesprávnou formu této modlitby. Nic nestojí v cestě tomu, aby (při zachování základní struktury) děti a mládež tuto modlitbu – v rodině i ve skupinách – obohatili vhodnými symbolickými a praktickými prvky, které by pomáhaly jejímu chápání a docenění. Proč to nezkusit?
- 30) Pastorační mládeže s pozitivním, horlivým a tvořivým postojem (jak je to zřetelně vidět na světových dnech mládeže) je s Boží pomocí schopna vskutku pozoruhodných činů. Bude-li modlitba růžence správným způsobem předkládána, jsem si jist, že mládež bude schopna dospěle překvapit způsobem, jakým tuto modlitbu přijme za svou, i její recitací s nadšením, které je pro jejich věk tolik charakteristické.
- 31) Vezměte růžence s důvěrou opět do rukou a objevte tuto modlitbu znovu ve světle Písma, v souladu s liturgií a v kontextu každodenního života.

ZÁŘÍ

- 1) Církev žije z eucharistie. Tato pravda nevyjadřuje pouze každodenní zkušenost víry, ale v souhrnu v sobě uchovává jádro tajemství církve. Ta pak v rozmanitých formách s radostí zakouší, jak se stále naplňuje příslib: „Hle já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!“ (Mt 28,20); v posvátné eucharistii se však raduje z této přítomnosti s jedinečnou intenzitou, neboť chléb a víno se proměňují v tělo a krev Pána.
- 2) Nejsvětější eucharistie obsahuje celé duchovní dobro církve, Krista samého, našeho velikonočního Beránka a živý chléb. Skrze své tělo, Duchem svatým oživované a oživující, dává lidem život. Proto církev stále upírá svůj pohled na Pána ve Svátosti oltářní, v níž odhaluje plné vyjádření jeho nesmírné lásky.
- 3) „Mysterium fidei! – Tajemství víry!“ Když kněz pronáší nebo zpívá tato slova, přítomní odpovídají: „Tvou smrti zvěstujeme, tvé vzkříšení vyznáváme, na tvůj příchod čekáme, Pane Ježíši Kriste“. Těmito a podobnými slovy církev, zatímco ukazuje na Krista v tajemství jeho utrpení, zjevuje také své vlastní tajemství: církve z eucharistie.
- 4) Jestliže darem Ducha svatého církev o Letnicích přichází na svět a vydává se po jeho cestách, rozhodujícím okamžikem jejího vzniku je jistě ustanovení eucharistie ve Večeřadle. Jejím základem a jejím zdrojem je celé velikonoční triduum, ale to je jakoby shrnuto, předjímáno a navždy

- „soustředěno“ v eucharistickém daru. V tomto daru Ježíš Kristus předal církvi trvalé zpřítomnění velikonočního tajemství. Jím ustanovil tajemnou „současnost“ mezi triduem a všemi staletími.
- 5) Kontemplovat Kristovu tvář spolu s Marií, to je „program“, který jsem církvi vytyčil na úsvitu třetího tisíciletí výzvou, aby zajela na hlubinu moře dějin s nadšením nové evangelizace. Kontemplovat Krista znamená také umět ho rozpoznat všude, kde se objeví, v jeho mnohotvárných způsobech přítomnosti, ale především v živé svátosti jeho těla a krve.
 - 6) Církev žije z eucharistického Krista, on ji živí a osvěcuje. Eucharistie je tajemství víry a zároveň „tajemství světla“. Kdykoliv ji církev slaví, mohou věřící nějakým způsobem znovu prožívat zkušenost dvou učedníků putujících do Emauz: „Otevřely se jim oči a poznali ho“ (Lk 24,31).
 - 7) I když je eucharistie vysluhována na malém oltáři venkovského kostelíku, je vysluhována v jistém slova smyslu na oltáři světa. Spojuje nebe i zemi. Zahrnuje a proniká veškeré stvoření.
 - 8) Boží Syn se stal člověkem, aby ve svrchovaném úkonu chvály opět odevzdal celé stvoření tomu, který je stvořil z ničeho.
 - 9) Věčný Velekněz, tím že vstoupil skrze krev svého kříže do věčné svatyně, vrací Stvořiteli a Otci celé vykoupené stvoření. Činí tak prostřednictvím služebného kněžství církve ke slávě Nejsvětější Trojice. Je to opravdu tajemství víry, jež se v eucharistii uskutečňuje: svět, který vzešel z rukou Boha Stvořitele, se vykoupený Kristem k němu vrací.
 - 10) Eucharistie, spásná přítomnost Ježíše ve společenství věřících a jejich duchovní pokrm, je to nejcenější, co může církev mít na své pouti dějinami.
 - 11) Eucharistie je příliš velkým darem, než aby mohla snést dvojznačnost a snižování významu.
 - 12) „Pán Ježíš právě tu noc, kdy byl zrazen“ (1 Kor 11,23), ustanovil eucharistickou obětí svého těla a své krve. Slova apoštola Pavla nás uvádějí do dramatických okolností, za nichž se eucharistie zrodila. Nesmazatelně nese v sobě vepsánu událost utrpení a smrti Pána. Není to pouze připomínka, nýbrž svátostné zpřítomnění. Je to obětí kříže, která stále během staletí pokračuje.
 - 13) Církev nedostala eucharistii od Krista, svého Pána, jako jeden dar z mnoha, byť velmi cenný, nýbrž jako dar par excellence, neboť Kristus dává sám sebe, svou osobu ve svém lidství a též své dílo spásy. To pak nezůstává odsunuto do minulosti, neboť všechno, čím Kristus je, a všechno, co vykonal a vytrpěl pro všechny lidi, má účast na božské věčnosti, a tím přesahuje všechny časy a je v nich přítomno.
 - 14) Když církev slaví eucharistii, památku smrti a vzkříšení svého Pána, tato ústřední událost spásy se reálně zpřítomňuje a uskutečňuje se dílo našeho vykoupení. Tato obětí je natolik rozhodující pro spásu lidského pokolení, že Ježíš Kristus ji dovršil a vrátil se k Otci teprve poté, co nám zanechal způsob, jak se na ní podílet, jako kdybychom při ní byli přítomni. Každý věřící tak na ní může mít účast a těžit z ní nevyčerpatelné plody.
 - 15) Co víc mohl Ježíš pro nás vykonat? V eucharistii nám opravdu projevuje lásku, která jde „do krajnosti“ (srov. Jan 13,1), lásku, jež nezná míru.
 - 16) Kristova obětí a obětí eucharistie je jedna jediná obětí.
 - 17) Mše zpřítomňuje obětí kříže, nepřipojuje se k ní ani ji nerozmnožuje. To, co se opakuje, je slavení její památky, její „památné zpřítomnění“, a proto se jediná a definitivní výkupná obětí Krista vždy zpřítomňuje v čase.
 - 18) Eucharistická obětí nepřítomňuje pouze tajemství Spasitelova utrpení a smrti, nýbrž i vzkříšení, v němž obětí dochází svého vyvrcholení. Kristus se může stát „chlebem života“ (Jan 6,35.48) či „živým chlebem“ (Jan 6,51) jen jako živý a vzkříšený.
 - 19) Eucharistie je opravdu tajemstvím víry, tajemstvím, jenž překonává naše myšlení a může být přijato jen ve víře. „Nesmíš vidět v chlebu a vínu prosté a přirozené prvky“ – vybízí sv. Cyril Jeruzalémský – „protože Pán výslovně řekl, že je to jeho tělo a krev: ubezpečuje tě o tom víra, i když smysly vnukají něco jiného.“
 - 20) Spásná účinnost obětí se plně uskutečňuje, když člověk tělo a krev Pána přijímá. Eucharistická obětí je sama o sobě zaměřena na důvěrné spojení nás věřících s Kristem skrze přijímání: přijímáme toho,

který se za nás obětoval, jeho tělo, které za nás vydal na kříži, jeho krev, kterou „prolil za mnohé na odpuštění hříchů“ (Mt 2,28). Připomínáme si jeho slova: „Jako mne poslal Otec a já žiji z Otce, tak i ten, kdo jí mne, bude žít ze mne“ (Jan 6,57).

- 21) Eucharistie je skutečná hostina, v níž se Kristus dává za pokrm. Když Ježíš poprvé hovořil o tomto pokrmu, posluchači zůstali ohromeni a zmateni a donutili Mistra, aby zdůraznil objektivní pravdu svých slov: „Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život“ (Jan 6,53). Nejde o nějaký metaforický pokrm: „Vždyť mé tělo je skutečný pokrm a má krev je skutečný nápoj“ (Jan 6,55).
- 22) Eucharistie je směřování k cíli, předchut' plné radosti přislíbené Kristem (srov. Jan 15,11); v jistém smyslu je předjímáním ráje, „zárukou budoucí slávy“. V eucharistii všechno vyjadřuje důvěryplné očekávání, že „se splní blažená naděje a přijde náš Spasitel Ježíš Kristus“.
- 23) Ten, kdo se žíví Kristem v eucharistii, nemusí čekat na věčný život až po smrti: má jej už na zemi jako prvotinu budoucí plnosti, která pojme člověka v jeho úplnosti. V eucharistii totiž dostáváme také záruku tělesného vzkříšení na konci světa: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má věčný život a já ho vzkřísím v poslední den“ (Jan 6,54). Tato záruka budoucího vzkříšení pochází ze skutečnosti, že tělo Syna člověka dané za pokrm je jeho tělo vzkříšené a oslavené.
- 24) S eucharistií takřka přijímáme „tajemství“ vzkříšení. Proto sv. Ignác z Antiochie právem označil eucharistický chléb za „lék nesmrtelnosti, protijed proti smrti“.
- 25) Eucharistie je kousek nebe, který se otvírá nad zemí. Je to paprsek slávy nebeského Jeruzaléma, který proniká mraky našich dějin a vrhá světlo na naše putování.
- 26) Na počátku nového tisíciletí chci silně zdůraznit, aby se křesťané cítili více než kdy jindy angažováni v povinnostech vyplývajících z jejich pozemského občanství a nezanedbávali je. Je jejich povinností přispívat ve světle evangelia k budování světa podle potřeb lidí, který by plně odpovídal Božímu plánu.
- 27) Právě v tomto světě musí zářit křesťanská naděje! Také kvůli tomu chtěl Pán zůstat s námi v eucharistii a vložil do této obětní a komunitní přítomnosti příslib obnovy lidstva jeho láskou. Je příznačné, že Janovo evangelium tam, kde synoptikové vyprávějí o ustanovení eucharistie, předkládá vyprávění o „umývání nohou“, v němž se Ježíš stává učitelem společenství a služby (srov. Jan 13,1-20). Jan tak objasňuje jeho hluboký smysl.
- 28) Zvěstovat smrt Páně, „dokud nepřijde“ (1 Kor 11,26), znamená pro ty, kteří se účastní eucharistie, úkol přeměnit život tak, aby se stal jistým způsobem „eucharistickým“. Právě tento plod proměny existence a úsilí změnit svět podle evangelia dávají zazářit eschatologickému napětí eucharistické slavnosti a celého křesťanského života: „Přijď, Pane Ježíši!“ (Zj 22,20).
- 29) Přičlenění ke Kristu uskutečněné skrze křest se neustále obnovuje a upevňuje účastí na eucharistické oběti, především plnou účastí na ní, to je svátostným přijímáním. Můžeme říci, že nejen každý z nás přijímá Krista, ale také že Kristus přijímá každého z nás. Uzavírá s námi své přátelství: „Vy jste moji přátelé“ (Jan 15,14). Ba dokonce žijeme díky němu: „Kdo jí tento chléb, bude žít navěky“ (Jan 6,57).
- 30) V přijímání eucharistie se uskutečňuje vznešeným způsobem „přebývání“ Krista a učedníka, jednoho v druhém: „Zůstaňte ve mně a já zůstanu ve vás“ (Jan 15,4).

ŘÍJEN

- 1) Poslání církve je v návaznosti na poslání Kristovo: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“ (Jan 20,21). Proto z neustálého obnovování oběti kříže v eucharistii a z přijímání Kristova těla a krve čerpá církev nezbytnou duchovní sílu ke splnění svého poslání. Tak se eucharistie stává pramenem a zároveň vyvrcholením evangelizace, protože jejím cílem je společenství lidí s Kristem a v něm s Otcem a s Duchem svatým.
- 2) Úcta vzdávaná eucharistii mimo mši má pro život církve nesmírnou cenu. Taková úcta je úzce spojena se slavením eucharistické oběti. Kristova přítomnost pod posvátnými způsoby, které se

uchovávají po mši – přítomnost trvá, dokud trvají způsoby chleba a vína – vyvěrá ze slavení Oběti a tíhne ke svátostnému a duchovnímu společenství.

- 3) Sv. Alfons Maria de Liguori napsal: „Mezi všemi pobožnostmi je tato, totiž klanět se svátostnému Ježíši, hned první po svátostech, Bohu nejdražší a nám nejužitečnější“. Eucharistie je nevýslovný poklad; nejen když se slaví, ale i když se před ní člověk zastaví mimo mši, umožňuje to čerpat ze samého pramene milosti.
- 4) Nelze budovat křesťanskou obec, nemá-li kořen a těžiště ve slavení nejsvětější eucharistie.
- 5) Eucharistie se jeví jako vrchol všech svátostí a vede k dokonalosti společenství s Bohem Otcem skrze ztotožnění se s jednorozeným Synem působením Ducha svatého.
- 6) Je vhodné pěstovat v duši stálou touhu po eucharistické svátosti. Z toho vznikla praxe „duchovního přijímání“ rozšířená v církvi již po staletí a doporučovaná svatými učiteli duchovního života. Sv. Terezie od Ježíše psala: „Když nejdete k sv. přijímání a neúčastníte se mše svaté, můžete přijímat duchovně... tak se do vás silně vtiskuje láska našeho Pána.“
- 7) Nestačí víra, ale je třeba setrvávat v posvěcující milosti a v lásce, a proto musí člověk přebývat „tělem i srdcem“ v lůně církve; je totiž zapotřebí, jak řekl sv. Pavel, „mít víru, která se projevuje láskou“ (Gal 5,6).
- 8) Eucharistie a pokání jsou dvě úzce spojené svátosti. Jestliže eucharistie zpřítomňuje a svátostně zvětšuje výkupnou oběť kříže, znamená to, že z ní vyplývá trvalý požadavek obrácení. Tíží-li křesťanovo svědomí břemeno těžkého hříchu, stává se cesta pokání ve svátosti smíření závaznou k tomu, aby mohl přistoupit k plné účasti na eucharistické oběti.
- 9) Kdo čte v synoptických evangeliích vyprávění o ustanovení eucharistie, zůstane zasažen prostotou a zároveň „vážností“, s jakou Ježíš večer při Poslední večeři ustanovuje tuto velkou svátost.
- 10) Jestliže pojetí „hostiny“ vnuká důvěrnost, církev nikdy nepodlehla pokušení banalizovat tuto „důvěrnou známost“ se svým Ženichem a nezapomněla, že je také jejím Pánem a že „hostina“ zůstává vždycky hostinou obětní, poznamenanou krví prolitou na Golgotě.
- 11) Nikomu není dovoleno podceňovat tajemství svěřené do našich rukou: je příliš veliké, než aby si někdo mohl dovolit zacházet s ním podle osobní svévole, která by nerespektovala jeho posvátný charakter a univerzální rozměr.
- 12) Chceme-li objevit důvěrný vztah, který poutá církev k eucharistii, v celém jeho bohatství, nesmíme zapomínat na Marii, Matku církve a její vzor. V apoštolském listu Rosarium Virginis Mariae jsem poukázal na nejsvětější Pannu jako na učitelku kontemplace Kristovy tváře a mezi tajemství světla jsem vložil také ustanovení eucharistie. Vždyť Maria nás může k této svátosti vést, protože k ní má hluboký vztah.
- 13) Na první pohled evangelium o Mariině přítomnosti při eucharistii mlčí. Ve vyprávění o ustanovení, večer na Zelený čtvrtek, se o Marii nemluví. Naopak se ví, že byla přítomna mezi apoštoly, „kteří jednomyslně setrvali v modlitbách“ (Sk 1,14) v první komunitě shromážděné po nanebevstoupení v očekávání Letnic. Tato její přítomnost nemohla jistě chybět při slavení eucharistie mezi věřícími první křesťanské generace, vytrvalými „v lámání chleba“ (Sk 2, 42).
- 14) Kromě účasti na eucharistické hostině lze Mariin vztah k eucharistii nepřímou odvíjet od jejího vnitřního postoje. Maria je „žena eucharistie“ celým svým životem. Církev, která hledí na Marii jako na svůj vzor, je povolána napodobovat ji také v jejím vztahu k tomuto přesvatému tajemství.
- 15) Je-li eucharistie tajemstvím víry, které natolik přesahuje náš rozum, že se musíme zcela svěřit Božímu slovu, nikdo nám nemůže být oporou a vůdcem v podobném postoji tak jako Maria. Když opakujeme Kristovo gesto při Poslední večeři, abychom splnili jeho příkaz: „To činite na mou památku!“, přijímáme zároveň Mariinu výzvu uposlechnout ho bez váhání: „Udělejte všechno, co vám řekne“ (Jan 2,5).
- 16) Svou mateřskou starostlivostí prokázanou na svatbě v Káně Galilejské jako by nám Maria říkala: „Neváhejte a důvěřujte slovu mého Syna. On byl s to proměnit vodu ve víno, a stejně je také schopen

učinit z chleba a vína své tělo a svou krev, a odevzdat tak v tomto tajemství věřícím živou památku na svou Paschu a stát se chlebem života.“

- 17) V jistém smyslu žila Maria svou eucharistickou vírou ještě dříve, než byla eucharistie ustanovena, už tím, že poskytla své panenské lůno k vtělení Božího slova.
- 18) Eucharistie odkazuje na utrpení a vzkříšení, ale navazuje zároveň na vtělení. Maria počala při Zvěstování Božího Syna také ve fyzické podobě těla a krve a předjímalá tak v sobě to, co se v jisté míře svátostně uskutečňuje v každém věřícím, který přijímá tělo a krev Páně pod způsoby chleba a vína.
- 19) Existuje hluboká analogie mezi fiat, pronesené Marií v odpověď na andělova slova, a amen, které pronáší každý věřící, když přijímá tělo Páně. Od Marie se vyžadovalo, aby věřila, že ten, kterého počala „působením Ducha svatého“, je „Boží Syn“ (srov. Lk 1,30-35). V souvislosti s vírou Panny se po nás v eucharistickém tajemství chce, abychom věřili, že týž Ježíš, Syn Boží a Syn Mariin, se zpřítomňuje s celým svým boholidským bytím pod způsoby chleba a vína.
- 20) „Blahoslavená, která jsi uvěřila“ (Lk 1,45); Maria v tajemství Vtělení předjímalá také eucharistickou vírou církve. Když při navštívení nese v lůně Slovo, jež se stalo tělem, stává se jakoby „svatostánkem“ – prvním svatostánkem v dějinách – kde Syn Boží, lidským očím ještě neviditelný, se nechává zdravit Alžbětou, jako by téměř „vyzařoval“ své světlo skrze Mariiny oči a hlas. A uchvácený Mariin pohled, když kontemplanuje tvář sotva narozeného Krista a když ho tiskne ve své náručí, není to snad nevyrovnatelný vzor lásky, jímž se má inspirovat každé naše přijímání eucharistie?
- 21) Jak si můžeme představit Mariiny city, když slyšela z úst Petra, Jana, Jakuba a ostatních apoštolů slova Poslední večeře: „Toto je moje tělo, které se za vás vydává“ (Lk 22,19)? Ono tělo vydané v oběť a zpřítomněné pod svátostnými způsoby bylo totéž tělo, které ona počala ve svém lůně!
- 22) Přijímat eucharistii muselo pro Marii znamenat téměř jako znovu přijímat v lůno ono srdce, které tepalo souhlasně s jejím, a znovu prožívat, co sama zakoušela pod křížem.
- 23) V „památce“ Kalvárie je přítomno všechno, co Kristus vykonal ve svém utrpení a ve své smrti. Proto nechybí to, co Kristus vykonal také vůči Matce a v náš prospěch. Jí totiž svěřil milovaného učedníka a v něm jí svěřuje každého z nás: „Hle, tvůj syn!“ Stejně říká také každému z nás: „Hle, tvá matka!“
- 24) Prožívat v eucharistii památku Kristovy smrti znamená vzít k sobě podle Janova příkladu tu, která je pokaždé dávana jako Matka. Znamená to přijmout zároveň závazek připodobnit se Kristu, vstoupit do školy Matky a nechat se jí doprovázet.
- 25) Maria je přítomna s církví a jako její Matka v každé naší eucharistické slavnosti. Jsou-li církve a eucharistie neoddelitelnými skutečnostmi, totéž je třeba říci o dvojici Maria a eucharistie. Také proto je vzpomínka na Marii při slavení eucharistie již od antické doby jednomyslná v církvích Východu i Západu.
- 26) V eucharistii se církve plně spojuje s Kristem a jeho obětí a osvojuje si Mariina ducha. Je to pravda, kterou můžeme prohloubit, když si znovu přečteme Magnificat pod zorným úhlem eucharistie.
- 27) Eucharistie je jako Mariin chvalozpěv především chválou a díkůvzdáním. Když Maria zvolá: „Velebí má duše Hospodina a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli,“ nese v lůně Ježíše. Chválí Otce „za“ Ježíše, ale chválí ho také „v“ Ježíši a „s“ Ježíšem. A právě toto je „eucharistický postoj“.
- 28) Maria připomíná veliké věci, které Bůh vykonal v dějinách spásy podle příslibu daného otcům, a zvěstuje div, který je všechny překoná, výkupné Vtělení.
- 29) Maria opěvuje „nová nebesa a novou zemi“, které v eucharistii nacházejí své předjímaní a v jistém smyslu svůj program a plán. Vyjadřuje-li Magnificat Mariinu spiritualitu, pak nám nic nepomáhá žít eucharistické tajemství víc než tato spiritualita. Eucharistie je nám dána, aby náš život, stejně jako Mariin, byl jediným Magnificat!
- 30) V Eucharistii se nachází poklad církve, srdce světa, záruka cíle, po němž každý člověk, byť i nevědomě, dychtí. Velké tajemství, které nás přesahuje a jistě i vystavuje tvrdé zkoušce naší mysl, aby šla za zdánlivou podobu. Zde naše smysly klamou, avšak nám stačí holá víra, zakořeněná v Kristově slově a nám předaná apoštoly.

- 31) Dovolte, abych jako Petr na konci eucharistické řeči v Janově evangeliu opakoval Kristu ve jménu celé církve, ve jménu každého z vás: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života“ (Jan 6,68).

LISTOPAD

- 1) Na úsvitu tohoto třetího tisíciletí jsme my všichni, synové církve, vybízeni žít s novým nadšením křesťanským životem. Jak jsem napsal v apoštolském listu *Novo millennio ineunte*: „Nejde o vymýšlení nějakého nového programu. Program už tu je; stále týž, odvozený z evangelia a živé tradice. Jeho středem je vlastně sám Kristus, kterého máme poznat, milovat, následovat, abychom v něm mohli žít trinitární život a s ním přetvářet dějiny až do jejich dovršení v nebeském Jeruzalémě.“
Uskutečňování tohoto programu obnoveného zápalu v křesťanském životě prochází skrz eucharistii.
- 2) Každé úsilí o svatost, každá činnost tíhnoucí k tomu, aby uskutečnila poslání církve, každé provedení pastoračních plánů musí čerpat nezbytnou sílu z eucharistického tajemství a k němu se musí zaměřovat jako k svému vyvrcholení. V eucharistii máme Ježíše, jeho výkupnou oběť, jeho vzkříšení, dar Ducha svatého, adoraci, poslušnost a lásku k Otci. Kdybychom zanedbávali eucharistii, jak bychom mohli najít lék na svou krajní nouzi?
- 3) Eucharistické tajemství nepřipouští zredukování ani zneužívání; je třeba je prožívat v jeho celistvosti, jak ve slavnostní události, v intimním rozhovoru s Ježíšem právě přijatým ve svatém přijímání, tak ve chvíli modlitby při eucharistické adoraci mimo mši svatou.
- 4) Eucharistický poklad, který nám dal Pán k dispozici, nás podněcuje k dosažení cíle spočívajícího v plném společenství se všemi bratry, s nimiž nás spojuje společný křest. Abychom tento poklad nepromrhali, je třeba respektovat požadavky vyplývající z toho, že je svátostí společenství ve víře a v apoštolské poslušnosti.
- 5) Přikládáme-li eucharistii veškerou důležitost, jakou zasluhuje, a dbáme-li s veškerou péčí, abychom neoslabovali některý její rozměr nebo požadavek, ukazujeme, že jsme si opravdu vědomi velikosti tohoto daru.
- 6) Pobízená láskou se církev stará, aby předala následujícím křesťanským generacím víru a učení o eucharistickém tajemství, aniž by z něj ztratila byť jakýkoli úlomek. Není nebezpečí, že by se při péči o toto tajemství přehánělo, protože „v tomto tajemství je shrnuto celé tajemství naší spásy“.
- 7) Vstupme, moji milovaní bratři a sestry, do školy svatých, velkých příkladů opravdové eucharistické úcty. V nich nabývá eucharistická teologie veškerou zář žité zkušenosti, „nakazí nás“ a v jistém slova smyslu nás „zahřívá“. Naslouchejme především nejsvětější Panně Marii, v níž se eucharistické tajemství jeví více než v kom jiném jako tajemství světla. S pohledem upřeným na ni poznáváme, jakou má eucharistie proměňující sílu. V ní vidíme svět obnovený v lásce.
- 8) Když kontemplujeme Marii, jak byla vzata na nebe s duší i tělem, vidíme záblesk „nových nebes“ a „nové země“, které se otevřou našim očím při druhém Kristově příchodu. Eucharistie je jejich zárukou na zemi a jistým způsobem předjímání: „Veni, Domine Jesu!“ (Zj 22,20).
- 9) V prostých způsobách chleba a vína proměněných v jeho tělo a krev Kristus kráčí s námi jako naše síla a náš pokrm na cestu a činí z nás svědky naděje pro všechny. Zakouší-li rozum tváří v tvář tomuto tajemství své meze, srdce osvětlené milostí Ducha svatého dobře tuší, jak se zachovat, a noří se do adorace a do bezmezné lásky.
- 10) „Zůstaň s námi, Pane, neboť se připozdívá“ (srov. Lk 24,29). Tak dva učedníci jdoucí do Emauz naléhali v podvečer dne vzkříšení na poutníka, který se k nim cestou připojil. Zaboření do svých myšlenek je ani nenapadlo, že by onen neznámý byl právě jejich Mistr, který vstal z mrtvých. Nicméně zakoušeli vnitřní „žár“, když k nim mluvil a vysvětloval jim Písma. Ve světle Slova tála tvrdost jejich srdce a „otevřely se jim oči“ (srov. Lk 24,31). Ve stmívání končícího dne a v temnotě, která tížila jejich duše, byl onen poutník světlem, které probouzelo naději a otevíralo jejich duše pro

touhu po plném světle: „Zůstaň s námi,“ prosili. A on přijal. A krátce na to Ježíšova tvář zmizela, ale Mistr zůstal před jejich očima pod způsobou „rozlámaného chleba“, před nímž se jejich oči otevřely.

- 11) „Lámání chleba“ – jak se v počátcích nazývala eucharistie – je odedávna středem života církve. Skrze ni Kristus v průběhu času zpřítomňuje své tajemství smrti a vzkříšení. V ní je osobně přijímán jako „živý chléb, který sestoupil z nebe“ (Jan 6,51), a s Ním je nám dáována záruka věčného života, díky níž se už předem ochutnává věčná hostina nebeského Jeruzaléma.
- 12) Kristus je nejen středem dějin církve, nýbrž i dějin lidstva. V něm se všechno sjednocuje.
- 13) Jak nevzpomenout na elán, s nímž 2. vatikánský koncil s použitím výroku papeže Pavla VI. vyznal, že Kristus „je cílem lidských dějin, ohniskem tužeb dějin a civilizace, středem lidského pokolení, radostí každého srdce, naplněním jeho tužeb“? Učení koncilu přineslo nová prohloubení poznání povahy církve tím, že otevřelo duše věřících k pozornějšímu pochopení tajemství víry a samých pozemských skutečností ve světle Krista. V Ném, Slovu, které se stalo tělem, bylo totiž zjeveno nejen tajemství Boha, nýbrž tajemství samého člověka. V Ném člověk nachází vykoupení a plnost.
- 14) Vyprávění o zjevení vzkříšeného Ježíše dvěma učedníkům jdoucím do Emauz nám pomáhá zaměřit se na první aspekt eucharistického tajemství, který musí být stále přítomný ve zbožnosti Božího lidu: Eucharistie - tajemství světla!
- 15) Ježíš se sám označil za „světlo světa“ (Jan 8,12) a tato jeho vlastnost je patrná z okamžiků jeho života jako Proměnění a Zmrtvýchvstání, v nichž jeho sláva jasně vyzařuje. Naopak v eucharistii je Kristova sláva zahalena. Svátost eucharistie je „tajemství víry“.
- 16) Skrze tajemství své naprosté skrytosti se Kristus stává tajemstvím světla, díky němuž je věřící uveden do hlubin božského života.
- 17) Eucharistie je světlem především proto, že v každé mši svaté liturgie Božího slova předchází eucharistickou liturgii v jednotě obou „stolů“ – totiž stolu Slova a stolu Chleba. Tato souvislost se vynořuje v eucharistické řeči Janova evangelia, kde Ježíšovo kázání přechází od základního představení jeho tajemství k vysvětlení vlastního eucharistického rozměru: „Mé tělo je skutečný pokrm a má krev je skutečný nápoj“ (Jan 6,55). Víme, že právě toto způsobilo krizi u většiny posluchačů a přimělo Petra, aby se stal mluvčím víry ostatních apoštolů a církve všech dob: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života“ (Jan 6,68).
- 18) Ve vyprávění o učednících jdoucích do Emauz sám Kristus zasáhne, aby ukázal, „začínaje od Mojžíše, probíraje dále všechny proroky“, jak „všechna Písma“ vedou k tajemství jeho osoby (srov. Lk 24,27). Jeho slova „zapalují“ srdce učedníků, vytrhávají je z temnot smutku a zoufalství, vzbuzují v nich touhu zůstat s Ním: „Zůstaň s námi, Pane“ (srov. Lk 24,29).
- 19) Je příznačné, že dva učedníci jdoucí do Emauz, vhodně připraveni slovy Pána, ho poznali v prostém gestu „lámání chleba“, když byli u stolu. Jak jsou jednou myslí osvícené a srdce zahřátá, znamená „mluví“. Celá eucharistie se koná v dynamickém kontextu znamení, která mají v sobě hutné a zářivé poselství. Právě skrze znamení se tajemství určitým způsobem otevírá očím věřícího.
- 20) Člověk bude stále pokoušen omezit eucharistii do vlastních rozměrů, zatímco ve skutečnosti je to on, kdo se musí otevřít rozměrům tajemství. Eucharistie je příliš veliký dar, než aby snášela dvojznačnost a snižování významu.
- 21) Není pochyb, že nejvíce zřejmý rozměr eucharistie je rozměr hostiny. Eucharistie se zrodila večer na Zelený čtvrtek v kontextu velikonoční večeře. Proto tedy má ve své struktuře vepsán smysl pro družné společenství: „Vezměte a jezte... potom vzal kalich, podal jim ho a řekl: Pijte z něho všichni...“ (Mt 26,27,28). Tento aspekt dobře vyjadřuje vztah společenství, jaké chce Bůh vytvořit s námi a které my sami musíme navzájem rozvíjet.
- 22) Nelze zapomínat na to, že eucharistická hostina má také hluboký a prvotní smysl obětní. V něm nám Kristus zpřítomňuje oběť přinesenou jednou provždy na Golgotě. I když je v ní přítomen jako zmrtvýchvstálý, nese znamení svého utrpení, jehož je každá mše svatá „památkou“, jak nám připomíná liturgie aklamací při proměňování: „Tvou smrt zvěstujeme. Tvé vzkříšení vyznáváme...“

- 23) Eucharistie zatímco zpřítomňuje minulost nás zároveň uvádí k budoucímu poslednímu příchodu Krista na konci dějin. Tento „eschatologický“ aspekt dává svátosti eucharistie strhující dynamismus, který naplňuje křesťanské putování nadějí.
- 24) S celou tradicí církve věříme, že pod eucharistickými způsoby je skutečně přítomen Ježíš.
- 25) Víra po nás žádá, abychom stáli před eucharistií s vědomím, že stojíme před samým Kristem. Právě jeho přítomnost dává ostatním rozměrům – hostiny, velikonoční památky, eschatologické předzvěsti – význam, který jde mnohem dál, než je pouhý symbolismus.
- 26) Eucharistie je tajemstvím přítomnosti, kterou se svrchovaným způsobem uskutečňuje Ježíšův příslib, že z námi bude zůstat až do konce světa.
- 27) Velké tajemství, eucharistie! Tajemství, které musí být především dobře slaveno. Je třeba, aby mše svatá byla postavena do středu křesťanského života a aby se v každém společenství udělalo všechno, aby byla sloužena důstojně, podle stanovených norem, s účastí lidu, s využitím různých služebníků při výkonu úkolů, které jim přísluší, a s vážným přihlédnutím k posvátnému rázu, který musí charakterizovat zpěv a liturgickou hudbu.
- 28) Je nezbytné pěstovat jak při slavení mše svaté, tak při eucharistické adoraci mimo mši svatou živé vědomí skutečné přítomnosti Krista tím, že se snažíme dosvědčovat ji tónem hlasu, gesty, pohyby a celkovým chováním.
- 29) Velká důležitost musí být přikládána chvílím ticha jak při slavení mše, tak při eucharistické adoraci. Jedním slovem je nutné, aby celý způsob, jak zacházejí s eucharistií kněží i věřící, nesl ráz krajní úcty.
- 30) Přítomnost Ježíše ve svatostánku musí vytvářet jakýsi pól přitažlivosti pro stále větší počet duší zamilovaných do Něho, schopných dlouho naslouchat Jeho hlasu a téměř cítit záchvěvy Jeho Srdce: „Okuste a vizte jak je Pán dobrý“ (Ž 34,9).

PROSINEC

- 1) Víra v Boha, který se vtělil a stal naším společníkem na cestě, ať je hlásána všude a zvláště v našich ulicích a mezi našimi domy jako výraz naší vděčné lásky a zdroje nevyčerpatelného požehnání.
- 2) Na prosbu Emauzských učedníků, aby zůstal s nimi, Ježíš odpověděl mnohem větším darem: skrze svátost eucharistie našel způsob, jak zůstat „v nich“. Přijímat eucharistii, to je vstupovat do hlubokého společenství s Ježíšem. „Zůstaňte ve mně a já ve vás.“
- 3) Vztah vnitřního a vzájemného „přebývání“ nám umožňuje určitým způsobem předjímat nebe na zemi. Což to není největší touha člověka? Což to není to, co si Bůh předsevzal tím, že uskutečnil svůj plán spásy? Vložil do srdce člověka „hlad“ po Jeho slově, hlad, který se uspokojí pouze plným spojením s Ním.
- 4) Eucharistické přijímání je nám dáno, abychom se „sytili“ Bohem na této zemi v očekávání plného uspokojení v nebi.
- 5) Zvláštní důvěrný vztah, který se uskutečňuje v eucharistickém „přijímání“, nelze přiměřeně pochopit ani plně žít mimo církevní společenství. Církev je Kristovo tělo: člověk jde „s Kristem“ v té míře, v níž je ve vztahu „k jeho tělu“. Kristus vytváří a podporuje tuto jednotu vylitím Ducha svatého. A On sám ji nepřestává podporovat skrze eucharistickou přítomnost.
- 6) Je to právě samotný eucharistický chléb, který nás činí jedním tělem. Potvrzuje to apoštol Pavel: „Protože je to jeden chléb, tvoříme jedno tělo, i když je nás mnoho, neboť všichni máme účast na jednom chlebě.“ V eucharistickém tajemství Ježíš buduje církev jako společenství podle svrchovaného vzoru představeného ve velekněžské modlitbě: „Jako Ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás, aby svět uvěřil, že jsi mě poslal.“
- 7) Je-li eucharistie pramenem církevní jednoty, je také jejím největším projevem. Eucharistie je epifanií společenství. A proto církev klade podmínky, aby bylo možné se plně účastnit slavení eucharistie. Různá omezení nás mají přimět, abychom si více uvědomili, jak je náročné společenství, které po nás Ježíš žádá. Je to společenství hierarchické, jež má základ v různých úlohách a službách, stále

připomínaných také v eucharistické modlitbě tím, že se uvádí papež a diecézní biskup. Je to společenství bratrské, pěstované „spiritualitou společenství“, která nás vede k vzájemné otevřenosti, lásce, pochopení a odpuštění.

- 8) V každé mši svaté jsme voláni k tomu, abychom se porovnali s ideálním společenstvím, které ukazuje kniha Skutků apoštolů jako vzor pro církve všech dob. Je to církev shromážděná kolem apoštolů, svolaná Božím slovem, schopná se dělit a to nejen s duchovními dobry, nýbrž i s hmotnými (srov. Sk 2,42-47; 4,32-35).
- 9) Když dva Emauzští učedníci poznali Pána, „ihned se vydali a cestu“, aby sdělili ostatním, co viděli a slyšeli. Když člověk zakusí Zmrtvýchvstalého tím, že se živí jeho tělem a jeho krví, nemůže si nechat prožitou radost pro sebe.
- 10) Setkání s Kristem, neustále prohlubované v důvěrném eucharistickém vztahu, vzbuzuje v církvi a v každém křesťanu naléhavou potřebu vydávat svědectví a hlásat evangelium.
- 11) Rozloučení na konci každé mše svaté je zároveň pověřením, které pobádá křesťana k nasazení, aby šířil evangelium, a ke křesťanskému prodchnutí společnosti.
- 12) K poslání evangelizace eucharistie nedodává pouze vnitřní sílu, nýbrž také – v určitém smyslu – plán. Ona je totiž způsobem bytí, které z Ježíše přechází do křesťana a skrze jeho svědectví se šíří ve společnosti i kultuře. Aby se to stalo, je nezbytné, aby si každý věřící v osobním i společném rozjímání osvojil hodnoty, které eucharistie vyjadřuje, postoje, které vnuká a životní předsevzetí, které vzbuzuje.
- 13) Základní prvek projektu (plánu) vyplývá ze samého významu slova „eucharistie“: díkuvzdání. V Ježíšovi, v jeho oběti, v jeho bezvýhradném „ano“ vůli Otce je „ano“, „díky“ i „amen“ celého lidstva. Církev je povolána, aby lidem připomínala tuto velkou pravdu. Je naléhavě nutné, aby se to provádělo především v naší sekularizované kultuře, která zapomíná na Boha a pěstuje marnou soběstačnost člověka.
- 14) Uskutečňovat eucharistický projekt v každodenním životě, tam kde člověk pracuje a žije – v rodině, ve škole, v továrně, v nejrůznějších životních podmínkách – znamená mimo jiné dosvědčovat, že se lidská skutečnost neospravedlní bez vztahu ke Stvořiteli: Tvor bez Stvořitele zanikne.
- 15) Přesahující vztah, který nás zavazuje k „věčnému“ díkuvzdání – totiž k eucharistickému postoji – za to, co máme a co jsme, neohrožuje oprávněnou nezávislost pozemských skutečností a dává jí nejryzejším způsobem základ tím, že ji zároveň umísťuje do jejích správných hranic.
- 16) Ať křesťané usilují o to, aby s větší silou vydávali svědectví o tom, že je Bůh ve světě přítomen. Nemějme strach mluvit o Bohu a hrdě nést znamení víry.
- 17) „Kultura eucharistie“ podporuje kulturu dialogu, který v ní nachází sílu a výživu. Je to omyl domnívat se, že veřejný projev víry může ohrožovat spravedlivou autonomii státu a občanských institucí nebo dokonce podněcovat postoje netolerance. Jestliže v dějinách nechyběly omyly v této věci také u věřících, jak jsem uznal u příležitosti Jubilea, není možné to přičítat „křesťanským kořenům“, nýbrž nedůslednosti křesťanů vůči jejich kořenům. Kdo se naučí děkovat jako ukřižovaný Kristus, bude možná mučedníkem, ale nikdy nebude katem.
- 18) Eucharistie není jen vyjádřením společenství v životě církve; je také plánem solidarity, pro celé lidstvo. Církev stále obnovuje v eucharistické oběti své vědomí být „znaméním a nástrojem“ nejen úzkého spojení s Bohem, ale také jednoty celého lidského pokolení.
- 19) Každá mše svatá, i když je sloužena ve skrytosti či v nějakém zapadlém koutě země, nese vždy rys univerzality (všeobecnosti). Křesťan, který se podílí na eucharistii, učí se od ní, aby se stával šířitelem společenství, pokoje a solidarity ve všech životních situacích.
- 20) Trýznivý obraz našeho světa, který začal nové tisíciletí s děsivým příznakem terorismu a tragédie války, volá více než kdy jindy, aby křesťané žili eucharistií jako velkou školou míru, kde se vychovávají mužové i ženy, kteří na různých úrovních odpovědnosti ve společenském, kulturním i politickém životě navazují dialog a vytvářejí společenství.

- 21) V eucharistii náš Bůh ukázal krajní formu lásky tím, že převrátil všechna kritéria majetku, která často ovládají lidské vztahy a radikálním způsobem potvrdil kritérium služby: „Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech“ (Mk 9,35).
- 22) Není to náhoda, že v Janově evangeliu nenacházíme úryvek o ustanovení eucharistie, nýbrž vyprávění o „mytí nohou“ (srov. Jan 13,1-20): tím, že se Ježíš sklonil a umýval nohy svým učedníkům, vysvětluje jasným způsobem smysl eucharistie. Svatý Pavel pak silně zdůrazňuje, že nelze slavit eucharistickou obětí, v níž nezáří láska dosvědčovaná konkrétním sdílením s chudými (srov. 1 Kor 11,17-22.27-34).
- 23) Nesmíme si dělat iluze: podle vzájemné lásky a zvláště podle péče o toho, kdo je v nouzi, budeme uznáni za pravé Kristovy učedníky (srov. Jan 13,35; Mt 25,31,46). Toto je kritérium, na jehož základě bude potvrzena pravost našeho slavení eucharistie.
- 24) Je dobře mířit vysoko a nespokojovat se s průměrností, protože víme, že můžeme stále počítat s Boží pomocí.
- 25) Mějte živé vědomí daru, který je vám dáván s úkoly, které vám byly svěřeny kvůli důstojnému slavení eucharistie.
- 26) Připomínejte si, že Ježíš ve svatostánku na vás čeká, abyste byli s Ním, aby vylil do vašich srdcí onu intimní zkušenost svého přátelství, jež jediná může dát smysl a plnost vašemu životu.
- 27) Znovu objevte dar eucharistie jako světlo a sílu pro svůj každodenní život ve světě, při výkonu svých zaměstnání a ve styku s nejrůznějšími poměry.
- 28) Před našima očima stojí příklady svatých, kteří nacházeli v eucharistii pokrm pro svou cestu k dokonalosti. Kolikrát prolévali slzy pohnutí při zakoušení tak velkého tajemství a prožívali nevýslovné hodiny „svatební“ radosti před oltářní svátostí. Kéž nám pomáhá především Panna Maria, která celým svým životem ztělesnila logiku eucharistie.
- 29) Kristovo tělo a jeho krev jsou dány pro spásu člověka, celého člověka a všech lidí. Je to spása úplná a zároveň univerzální, protože není člověka, který by byl vyloučen ze spásné moci Kristovy krve, vyjma svobodného postoje odmítnutí.
- 30) „Tajemství víry!“ Tímto zvoláním kněz po každé konsekraci chleba a vína vyjadřuje stále obnovený úžas nad mimořádným zázrakem, který se dovršil v jeho rukách. Je to zázrak, který mohou vnímat pouze oči víry. Přirozené prvky neztrácejí své vnější charakteristiky, poněvadž „způsoby“ zůstávají způsoby chleba a vína; ale jejich podstata se působením Ducha svatého proměňuje na podstatu Kristova těla a jeho krve. Na oltáři je tak přítomný opravdově, reálně a podstatně Kristus, mrtvý a vzkříšený v úplnosti svého lidství i božství. Skutečnost výjimečným způsobem posvátná.
- 31) Pokaždé, když slavíme eucharistii, se Kristova památka v jeho velikonočním tajemství stává touhou po plném a definitivním setkání s Ním. Žijeme v očekávání jeho příchodu!